

Terveydenhuollon järjestämissuunnitelma 2019/2020–2023

SISÄLLYSLUETTELO

1 JOHDANTO	4
2 VÄESTÖN PALVELUTARPEEN ARVIOINTI	5
3 KUNTIEN VÄLINEN YHTEISTYÖ	9
4 STRATEGISET TOIMINNOT	11
4.1 SAIRAANHOIDOLLISET TUKIPALVELUT	11
4.1.1 Laboratoriopalvelut	11
4.1.2 Kuvantamispalvelut	12
4.1.3 Seulonnat	13
4.2 SAIRAALA-APTEEKKI	13
4.3 VÄLINEHUOLTO	14
4.4 LOGISTIIKKA	14
4.5 TIETOJÄRJESTELMIEN JA POTILASTIETOREKISTERIN TOIMIVUUS JA YHTEISKÄYTTÖ	14
4.5.1 Yleistä	14
4.5.2 Sähköinen asiointi	15
4.5.3 Toiminnanohjaus ja logistiikka	15
4.5.4 Yhteistyö Hyksin ervassa	16
4.6 KUNTOUTUS (LÄÄKINNÄLLINEN JA PSYKOSOSIAALINEN)	16
5 PERUSTERVEYDENHUOLLON YHTEISTYÖ	18
5.1 MIELENTERVEYS- JA PÄIHDEPALVELUJEN AVOHOITO	20
6 PERUSTERVEYDENHUOLLON KEHITTÄMINEN JA SEN TUEKSI TARVITTAVA TUTKIMUS	21
6.1 TUTKIMUS- JA KEHITTÄMISHANKKEET	21
6.2 POTILASTURVALLISUUDEN JA LAADUN KEHITTÄMINEN	22
6.3 LÄÄKEHOIDON KEHITTÄMINEN	22
7 MONIAMMATILLINEN PERUSTERVEYDENHUOLLON YKSIKKÖ	23
8 PERUSTERVEYDENHUOLLON JA ERIKOISSAIRAANHOIDON YHTEISTYÖ	24
9 KIIREELLINEN SAIRAANHOITO/PÄIVYSTYSJÄRJESTELYT ETELÄ-KARJALASSA	25
10 HENKILÖSTÖN KOULUTUS JA TYÖHYVINVOINTI	27
11 YHTEISTYÖ JA KUMPPANUUDET MUIDEN TOIMIJOIDEN KANSSA	29

LIITTEET

Liite 1: 34 §/Terveystuon järjestämissuunnitelma

Liite 2: Työterveyshuolto Eksoten alueella

1 Johdanto

Samaan sairaanhoitopiirin kuntayhtymään kuuluvien kuntien on terveydenhuoltolain (1326/2010) 34 §:n mukaan laadittava terveydenhuollon järjestämissuunnitelma, joka perustuu alueen väestön terveysseurantatietoihin ja palvelutarpeeseen. Suunnitelmassa sovitaan alueellisesta yhteistyöstä ja palveluiden yhteensovittamisesta piirin alueella sijaitsevien sairaaloiden, terveysasemien ja muiden terveydenhuollon toimintayksiköiden kanssa. Erityisesti arvioidaan laboratorio- ja kuvantamispalveluiden, lääkinnällisen (toimintakyky) kuntoutuksen ja päivystys- ja ensihoitopalveluiden toiminnallista kokonaisuutta. Sosiaalihuollon palvelut tulee tarvittaessa sovittaa terveydenhuollon palveluiden toiminnalliseen kokonaisuuteen. Suunnitelmassa tulee mahdollisuuksien mukaan ottaa huomioon yksityisten palveluntuottajien ja sosiaalihuollon tietohallinnon yhteistyötarpeet (Terveydenhuoltolaki 34§).

Etelä-Karjalan alueen kuntien kanssa on sovittu, että Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveyspiiri (Eksote) järjestää jäsenkuntien puolesta perusterveydenhuollon, sosiaalihuollon sekä sosiaalihuoltoasetuksessa tarkoitetun ehkäisevän työn palvelut lukuun ottamatta lasten päivähoitoa, ympäristöterveydenhuoltoa ja eläinlääkintähuoltoa. Toiminta alkoi vuonna 2010. Alueen kuntien kanssa käydään vuosittain neuvottelumenettely, jossa keskustellaan mm. palveluverkkoon ja kustannuksiin liittyvistä asioista sekä toiminnan kehittämisestä.

Alueen terveydenhuollon järjestämissuunnitelman laatimisesta ja seurannasta vastaa Eksoten toimitusjohtaja. Seurantaa tukee operatiivinen päällikkö. Suunnitelman laatimista ja päivitystä koordinoi perusterveydenhuollon yksikössä nimetty henkilö, Eksoten vastuualueiden kanssa yhteistyötä tehden. Suunnitelman toteutumista arvioidaan vuosittain ja siihen tehdään tarvittavia täydennyksiä. Järjestämissuunnitelman hyväksyy Eksoten valtuusto ja se on laadittava valtuustokausittain. Eksoten alueen ensimmäinen Terveydenhuollon järjestämissuunnitelma laadittiin Terveydenhuoltolain 34 §:stä annetun asetuksen mukaisesti vuonna 2012 ja se päivitettiin edellisen kerran vuonna 2016. Erikoissairaanhoidon järjestämissopimus Helsingin yliopistollisen keskussairaalan erityisvastuualueella (Hyksin erva) on päivitetty vuonna 2018 ja se on voimassa kuluvan valtuustokauden loppuun.

Eksote tarjoaa tällä hetkellä erilaisia integroituja ja toimintakykyä edistäviä sote-palveluja maakunnan noin 129 000 asukkaalle maakunnan yhdeksässä kunnassa (Imatra, Lappeenranta, Lemi, Luumäki, Parikkala, Rautjärvi, Ruokolahti, Savitaipale ja Taipalsaari). Eksoten palvelutuotannon organisaatioissa on neljä vastuualueita: perhe- ja sosiaalipalvelut, terveys- ja vanhustenpalvelut, kuntoutus sekä strategiset tukipalvelut. Vastuualueet jakautuvat tulosalueisiin ja tulosyksiköihin. Vastuualueen jakautumisesta tulosalueisiin päättää Eksoten hallitus. Tulosyksiköistä sekä niiden tehtävistä päättää toimitusjohtaja.

Eksoten palveluja ovat avoterveydenhuolto, suunterveydenhuolto, mielenterveys- ja päihdepalvelut, laboratorio- ja kuvantamispalvelut, lääkehuolto, kuntoutus, perhepalvelut, aikuisten monialaiset palvelut ja vammaispalvelut sekä väestön palvelutarpeeseen ja ikärakenteeseen joustavasti mukautuvat vanhusten palvelut. Etelä-Karjalan keskussairaala vastaa erikoissairaanhoidosta. Ensivaste- ja ensihoito järjestetään yhdessä pelastustoimen kanssa. Eksote on maakunnan suurin työnantaja (noin 5000 työntekijää). Eksotella on tällä hetkellä noin 100 toimipistettä, jotka ovat kaikkien eteläkarjalaisten käytössä kotikunnasta riippumatta. Tämä mahdollistaa asukkaille joustavan asioinnin missä tahansa toimipisteessä.

Eksoten toiminnan aikana sote-kustannuksia on kyetty merkittävästi leikkaamaan muun muassa purkamalla laitoshoidtoa ja vastaavasti kehittämällä voimakkaasti kotiin vietäviä palveluita sekä kuntoutusta. Tärkeä rooli sote-toiminnassa on myös yksityisillä ja kolmannen sektorin tuottajilla. Eri-ikäisten asiakkaiden ja omaisten osallistuminen palveluihin on myös tärkeä alati kasvava voimavara.

Eksoten visio on ”Toimintakykyisenä kotona, työssä ja arjessa”. Strategia kiteytyy henkilöstölle kolmen toiminnan periaatteen kautta, joita ovat Ihminen, Yksinkertaisuus ja Rohkeus. Eksote on ihmistä varten ja sen toimintatapa on asiakaskeskeinen. Tavoitteet ja toteutusmallit ovat selkeitä, kuten myös roolit ja vastuut. Selkeys ja yksinkertaisuus korostuvat projektimalleissa, organisaatio- ja päätöksentekorakenteessa sekä tiedolla johtamisessa. Toimintaympäristön muutosten ja muutosvoimien analysointi on tärkeää varsinkin silloin, kun halutaan edistää ja tukea asiakkaiden toimintakykyä ja kotona asumista. Robotiikka ja tekoäly tukevat integraatiota. Terveydenhoidon laitteet ja tarvikkeet kehittyvät myös nopeaa vauhtia.

Tämä järjestämissuunnitelma kuuluu osaksi Eksoten strategiakokonaisuutta.

2 Väestön palvelutarpeen arviointi

Sosiaali- ja terveystarpeiden ydintehtävänä on terveyden ja toimintakyvyn edistäminen sekä sairauksien hoitaminen ja/ tai parantaminen, eli kokonaisuudessaan terveyshyödyn tuottaminen. Ydintehtävän toteuttamiseksi palvelut järjestetään ja toteutetaan maakunnassa integroidusti, lainsäädäntö ja asukkaiden palvelutarpeet huomioiden. Palvelujen järjestämiseen ja toteuttamiseen tarvitaan riittävää tietoa ja tiedolla johtamista, ennakoitua sekä ymmärrystä alueen erityispiirteistä ja asiakkaiden palvelutarpeista. Segmentoimalla asiakkuuksia palvelutarpeen mukaisesti voidaan suunnitella kullekin asiakkaalle palvelun ja hoidon tarpeeseen vastaava, oikea-aikainen ja integroitu palvelukokonaisuus. Palvelukokonaisuuksia on tarpeen määritellä yhteistyössä eri palveluntuottajien kanssa mahdollisimman sujuvien hoito- ja palveluketjujen synnyttämiseksi. Asiakkaiden palvelutarpeiden huomiointi ja segmentoinnin hyödyntäminen ohjaavat myös osaltaan integroituneen kokonaisuuden toteutusta.

Eksote huolehtii tarvittavien palvelukokonaisuuksien ja -ketjujen kuvaamisesta. Maakunnan ja kuntien yhdyspinnan toimivuudesta huolehditaan muun muassa hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi. Kuntalaisille tarjotaan mahdollisuuksia osallistua palvelujen suunnitteluun, järjestämiseen, tuottamiseen, kehittämiseen ja arviointiin. Alueellisessa toiminnassa korostuvat alueen väestön palvelutarvetietojen seuranta ja kyky ennakoida niissä tapahtuvat muutokset huomioiden samalla palveluverkossa tapahtuvat muutokset.

Palvelukokonaisuuksien ja -ketjujen määrittelyssä arvioidaan toimintaympäristöä, asiakkaiden oletettuja ja osoitettuja palvelutarpeita sekä niiden vaikuttavuutta. Samalla on myös sovittava mistä asioista palveluketjuja tehdään ja millä tasolla. Palvelutarpeeseen vaikuttavat mm. ikärakenne ja erilaiset olosuhdetekijät, kuten asukastiheys, työttömyysaste ja elinkeinorakenne. Palvelutarpeen ja saatavuuden arviointia tehdään palvelujen määrän tai tyyppin, peittävyys, laadun, resurssien käytön ja kustannusten näkökulmasta. Palvelutarpeen arvioinnissa otetaan

huomioon esimerkiksi erot sukupuolten välillä terveydessä, sairastavuudessa ja palvelutarpeessa.

Palvelujen ja toimintojen hallintaa ohjataan ja arvioidaan sekä kehitetään asetetuilla tavoitteilla ja kannustimilla. Näitä voivat olla esimerkiksi alueen väestön hyvinvoinnin ja terveyden sekä niihin yhteydessä olevien tekijöiden seuranta väestöryhmittäin, alueellisen hyvinvointikertomuksen tekeminen, tilastointi ja erilaiset tietojen raportoinnit maakunnassa ja kansallisesti.

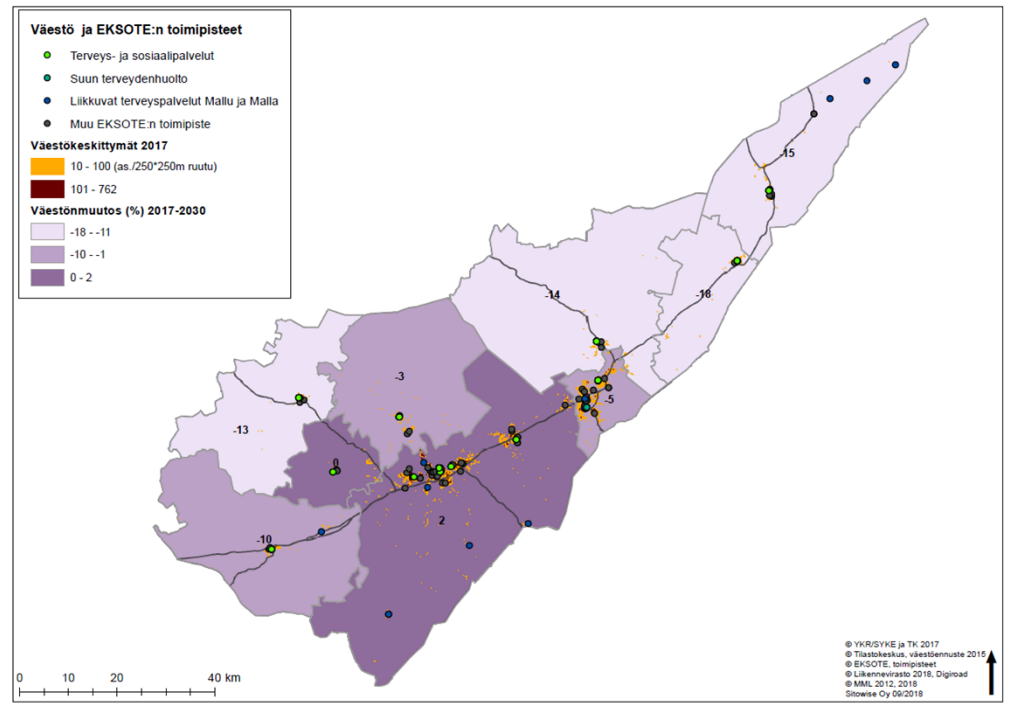
Tarvearvion taustana käytetään esimerkiksi seuraavia tietoja ja tunnuslukuja: väestön ikärakenne, sairastavuustiedot, Kelan korvattavuustiedot, sairauspäivät, sairastamisindeksi, eläketilastot (erityisesti varhaiset eläkkeet), PYLL-indeksi, työttömyystilastot (erityisesti nuoriso- ja pitkäaikaistyöttömyys), kouluterveyskysely, alueellinen terveys- ja hyvinvointitutkimus (ATH), RAI-arvioinnit, 75-vuotiaille suoritettavat hyvinvointia tukevat kotikäynnit ja SAS-arvioinnit sekä kotona asumista tukevat moniammatilliset kotikäynnit. Lisäksi palveluverkon kehittämisessä hyödynnetään vanhuspalvelulain 5§:n mukaisen maakunnallisen suunnitelman seuranta- ja arviointitietoja, joissa huomioidaan ikäystävällisen kunnan kriteereiden toteutuminen. Myös tietojohdamisen mallia hyödynnetään palvelutarpeiden ennustamisessa. Sen perusteella tiedetään, että Eksoten alueella noin 10 % asukkaista aiheuttaa 80 % kustannuksista. Yksi prosentti väestöstä aiheuttaa neljänneksen, eli noin 25 % kustannuksista. 34- 49- vuotiaista pitkäaikaistyöttömistä noin 30 % kuuluu kalleimpaan 10 %:iin väestöstä.

Jokaiselle Suomen kunnalle lasketun indeksin avulla pyritään havainnollistamaan sitä, miten tervettä tai sairasta alueen väestö on suhteessa koko maan väestön keskiarvoon (= 100). Indeksillä on kolmen osaindeksin keskiarvo, ja perustuu kolmeen rekisterimuuttajaan; kuolleisuus, työkyvyttömyyseläkkeellä olevien osuus työikäisistä sekä erityiskorvattavat lääkkeet.

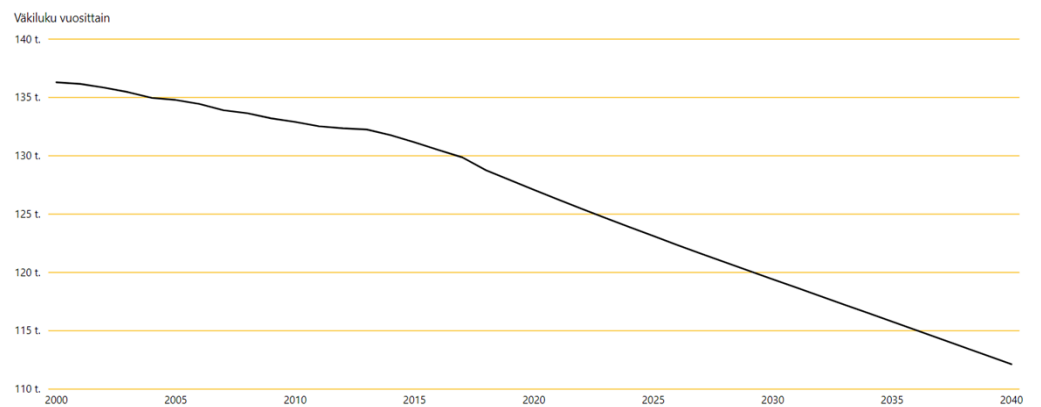
Terveyspuntarin sairastavuusindeksi		
Vakiointi: Vakioitu		
		2018
Alue	Indeksi	
Ahvenanmaan shp	Sairastavuusindeksi	78,1
Etelä-Karjalan shp	Sairastavuusindeksi	101,5
Etelä-Pohjanmaan shp	Sairastavuusindeksi	108,4
Etelä-Savon shp	Sairastavuusindeksi	115,4
Helsingin ja Uudenmaan shp	Sairastavuusindeksi	86,8
Itä-Savon shp	Sairastavuusindeksi	108,7
Kainuun shp	Sairastavuusindeksi	119,1
Kanta-Hämeen shp	Sairastavuusindeksi	100,5
Keski-Pohjanmaan shp	Sairastavuusindeksi	102,4
Keski-Suomen shp	Sairastavuusindeksi	106,2
Kymenlaakson shp	Sairastavuusindeksi	109,4
Lapin shp	Sairastavuusindeksi	113,5
Länsi-Pohjan shp	Sairastavuusindeksi	115,7
Pirkanmaan shp	Sairastavuusindeksi	99,3
Pohjois-Karjalan shp	Sairastavuusindeksi	115,1
Pohjois-Pohjanmaan shp	Sairastavuusindeksi	113,7
Pohjois-Savon shp	Sairastavuusindeksi	119,4
Päijät-Hämeen shp	Sairastavuusindeksi	101
Satakunnan shp	Sairastavuusindeksi	104,8
Vaasan shp	Sairastavuusindeksi	89,7
Varsinais-Suomen shp	Sairastavuusindeksi	97,4
Kela / analytiikka- ja tilastoryhmä / NIT079A		

Kuva 1. Kelan sairastavuusindeksi kertoo kuntien laskennallisen indeksiluvun Kelan rekisteritietojen avulla. Lähde: Kelan Terveyspuntari

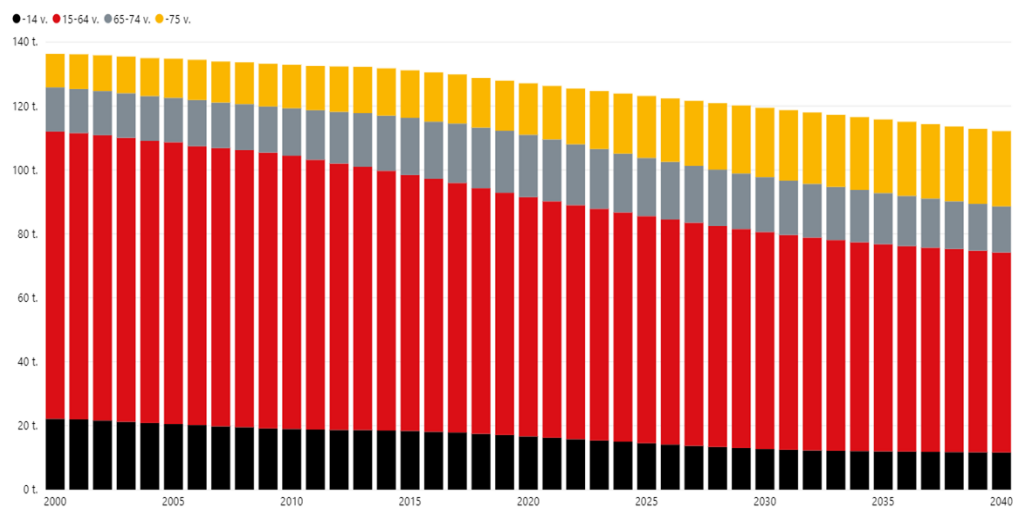
Eksoten alueella on noin 48 000 työssäkäyvää työikäistä. Heidän palvelutarpeeseensa vaikuttaa yleisen ikärakenteen ja työllisyyden muutosten lisäksi työntajien halu järjestää työntekijöilleen kokonaisvaltaista työterveyshuoltoa lakisääteisen palvelun lisäksi. Etelä-Karjalan alueella on useita työterveyshuollon palveluntuottajia, joilta työnantajat voivat hankkia työterveyshuollon palveluja.

Kuva 2. Väestökeskittymät 2017 ja väestönmuutos 2017–2030. Lähde: Eksote, Etelä-Karjalan liitto

Kuva 3. Etelä-Karjalan väestönkehitys v. 2000–2040. Lähde: Tilastokeskus

Kuva 4. Etelä-Karjalan väestönkehitys ikäryhmittäin. Lähde: Tilastokeskus

3 Kuntien välinen yhteistyö

Etelä-Karjalan alueen väestön terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen toteuttamiseksi on laadittu maakunnallinen hyvinvointisuunnitelma vuosille 2016–2020. Parhaillaan valmistellaan uutta hyvinvointisuunnitelmaa vuosille 2021–2024. Eksotella on koordinaatiovastuu ohjelmien kokoamisesta, toimeenpanosta sekä seurannasta. Maakunnassa toimii maakunnallinen hyvinvointityöryhmä, jossa on Eksoten lisäksi edustus kaikista alueen kunnista sekä edustajat keskeisimmiltä yhteistyötahoilta (järjestöt, koulutus, palo- ja pelastustoimi, poliisi, ympäristötoimi, seurakunta). Tämän lisäksi kaikkiin kuntiin on muodostettu hyvinvointitiimit tai hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työryhmät, joilla on vastuu kuntakohtaisen hyvinvointitoiminnan toteuttamisesta. Kaikkiin Etelä-Karjalan kuntiin on myös nimetty hyvinvointivastaava. Tällä toimintarakenteella toteutetaan lainsäädännön määrittämiä väestön terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen toimenpiteitä ja kehitetään sähköistä hyvinvointikertomusta yhteiseksi työvälineeksi.

Maakunnallista sekä Eksoten sisäistä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toimintaa koordinoi Eksoten hyvinvoinnin- ja terveyden edistämisen päällikkö. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tiimissä toimii useita ammattilaisia, joiden tehtävänä on mm. elintapaohjaus, ennaltaehkäisevä päihdetyö, asiakasosallisuuden ja –järjestöyhteistyön tukeminen sekä alueellinen raportointi, tiedon analysointi ja hyödyntäminen. Lisäksi ravitsemusterapeutit (7) ovat 1.4.2020 alkaen siirtyneet osaksi tiimiä. Asiantuntija-apua tiimiin saadaan myös hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen yllääkäriltä.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen (hyte) on jatkuvaa toimintaa, jossa asukkaiden omaehtoiset hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toimet ovat avainasemassa. Väestön hyvinvoinnin ja terveyden seurannassa sekä palvelutarpeen määrittelyssä hyödynnetään alueen omien mittareiden ja analysoidun palvelutarvetiedon lisäksi kansallisesti yhteisiä mittareita (indikaattoreita). Mittareilla pyritään tunnistamaan väestöryhmien ja maakunnan eri alueiden välisiä hyvinvointi- ja terveyseroja esimerkiksi sukupuolen ja sosioekonomisen aseman mukaan.

Hyvinvointikertomus/-suunnitelma on kunnan ja sote-palvelujen järjestämisvastuussa olevan toimijan strategisen johtamisen työväline, jolla edistetään asukkaiden hyvinvointia ja terveyttä sekä vähennetään eriarvoisuutta ja syrjäytymistä. Jotta hyvinvointikertomus ohjaa toimintaa aidosti, maakunnallisesti on sovittu yhteiset painopisteet ja seuranta sekä huomioidaan paikallistieto, yhteistyö ja asukasnäkökulma. Hyvinvointiraportti valmistellaan Eksotessa ja kaikissa Etelä-Karjalan kunnissa vuosittain.

Etelä-Karjalan alueellinen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma on laadittu vuosille 2019–2022, ja se on osa maakunnallista hyvinvointikertomusta. Eksote järjestää lasten, nuorten ja perheiden palvelut yhteistyössä kuntien varhaiskasvatuksen, esi- ja perusopetuksen sekä alueen toisen asteen oppilaitosten kanssa. Monenlaista yhteistyötä tehdään myös kuntien muiden toimialojen, seurakuntien ja järjestöjen kanssa. Opiskeluhoitosuunnitelma toteutuu osana lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaa.

Etelä-Karjalan maakunnan turvallisuus- ja valmiustoimikunta EKTURVA:ssa tehdään yhdessä alueellista riskienarviointia, valtakunnalliseen arviointiin pohjautuen. Eksote on vahvasti mukana kokonaisuudessa. Alueellisen riskinarvion perusteella havaitut kehittämistarpeet ovat: lentoliikenteen suuronnettomuuteen varautuminen (-> palvelee myös maantie- ja raideliikenteen varautumista), (Rajan

yli tulevat) tarttuvat eläintaudit, patoturvallisuusriskit (Imatran pato) sekä yhteinen alueellinen (kriisi)viestintä. Evakuointiasioihin on maakunnallisesti tunnistettu ja tunnustettu toimintaympäristömuutokset. Huomioituna ovat mm. eri tilanteet, jotka voivat laukaista evakuointitarpeen, on tunnistettu evakuointeihin liittyvät avaintoimijat ja kunkin rooli eri tilanteissa, on varmistettu avaintoimijoiden riittävät suunnitteluperusteet sekä on kehitetty alueen yhteisiä evakuointisuunnitelmia. Eksotessa on perustettu oma sisäinen evakuointitiimi, jonka toimesta asiakokonaisuutta työstetään pala kerrallaan eteenpäin. Tiimi on muodostettu koko Eksote läpileikkaavasti.

Etelä-Karjalassa on vakioitu alueellinen valmiuskeskusmalli. Alueellisen valmiuskeskuksen keskeiset periaatteet ovat: tarkoitus, toiminta, roolit ja koulutussuunnitelma sekä toimenpiteet keskusta aktivoitessa. Kokonaisuutta on koulutettu ja harjoitettu Luumäellä, Lappeenrannassa, Parikkalassa ja Imatralla. Seuraava alue on Savitaipale. Maakunta käydään puolen vuoden välein läpi kuntakohtaisesti. Kokonaisuudella on luotu valtakunnallista tunnettavuutta Etelä-Karjalan alueellisille valmiuskeskuksille. Harjoitustoiminta ja koulutukset ovat tuoneet Eksoten ja kuntien toiminnot vahvasti yhteen ja tällä on iso positiivinen vaikutus varautumisen kehittämiseen. Lisäksi on kehitetty toimintamallia viranomaisten yhteisen johto- /tilannekeskuksen perustamiseksi suuronnettomuuksissa, häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa (tilanne- / yleisjohtotas). Avainorganisaatiot ovat nimenneet ja kouluttaneet tarvittavat henkilöt toimimaan viranomaisten yhteisessä johtokeskuksessa.

Etelä-Karjalassa on maakunnallinen VIRVE-ohje, jonka avulla eri toimijoiden on helppoa ylläpitää VIRVE-valmiuttaan ja yhteyttä alueen muihin toimijoihin erityisesti häiriötilanteen aikana (luonnon olemassa). Eksotessa on käynnistetty Virve-projekti, jonka avulla VIRVE-kokonaisuus rakennetaan Eksoten nykytilanteen mukaiseksi. Projektissa määritellään mm. Eksoten toimijoiden yhteiset VIRVE-puheryhmät ja parametroidaan ne VIRVE-laitteisiin. Projektissa selvitetään VIRVEN käytön koulutustarpeet ja määritellään ne vuodelle 2020–2021.

Etelä-Karjalassa on vakioitu EKTURVA viestinnän elementit: kokoonpano, toimintamalli ja hälyttäminen. Eksotessa valmistellaan uutta kriisiviestinnän ohjetta. EKTURVA viestinnässä on tehty yhteisen alueellisen viestinnän toimenpidekortit alueellisen riskinarvion uhkakuviin sekä lisäksi on järjestetty kaksi yhteistä alueellista kriisiviestintäkoulutusta. Etelä-Karjalaan on perustettu myös EKTURVA kyberjaosto, jonka avulla luodaan yhteistoimintamallit ja katsotaan toiminnot yhteisesti kuntoon. Eksote on yksi keskeinen toimija tässä. Etelä-Karjalassa on lisäksi alueellinen Energiajaosto, jonka avulla turvataan yhteistoiminta koko alueella ja ollaan mukana valtakunnallisissa verkostoissa.

Eksoten valmiussuunnittelun ja varautumisen tarkoituksena on taata mahdollisimman vakaa ja häiriötön palvelutaso niin normaaliolojen pienissä ja isoissa häiriötilanteissa kuin poikkeusoloissakin. Peruseriaatteena on, että edellä mainitut tilanteet hoidetaan normaaliolojen organisaatiolla ja vastuulla mahdollisimman pitkään, kuten esimerkiksi nyt pandemiatilanteessa 2020 tilannetta on hoidettu päivitetyn pandemiasuunnitelman mukaisesti. Kokonaisturvallisuus syntyy eri viranomaisten, elinkeinoelämän ja järjestöjen yhteistyönä. Maakunnassa keskeisesti turvallisuuteen vaikuttavia tekijöitä ovat EU:n ja Suomen ulkoraja sekä Lappeenrannan ja Imatran alueelle keskittyvä metsäteollisuus. Lisäksi alueen rautatiet ja maantiet, Saimaan sisävesisatamat ja Lappeenrannan lentokenttä ovat merkittäviä tavara-, kemikaali- ja

henkilöliikenneväyliä. Maakunnan alueella on myös paljon vesistöjä sekä vesiliikenneväyliä kuten Saimaan kanava.

4 STRATEGISET TOIMINNOT

Kokonaisvaltainen ja rationaalinen toiminta saa tukea strategisista toiminnoista. Palveluntuottajien on toimittava siten, ettei palveluihin synny viiveitä tai palveluketjuihin katkoja. Järjestäjänä Eksoten tulee varmistaa, että kokonaisuus toimii yhdenvertaisesti ja laadukkaasti.

4.1 Sairaanhoidolliset tukipalvelut

4.1.1 Laboratoriopalvelut

Sopimus Eksoten kuvantamis- ja laboratoriokeskuksen siirtämisestä liikkeenluovutuksella HUS-kuntayhtymälle astui voimaan 31.12.2019. Luovutuksen kohteena laboratoriokeskuksen osalta olivat näytteenottopalvelut Eksoten toiminta-alueella, kliinisen kemian ja hematologian laboratorion palvelut, verikeskuksen toiminta, kliinisen mikrobiologian laboratorion tuottamat palvelut Etelä-Karjalan keskussairaalassa ja patologian laboratorion tuottamat palvelut Etelä-Karjalan keskussairaalassa. Yllämainitut palvelut tuottavan laboratorion uusi nimi on HUS Diagnostiikkakeskus Etelä-Karjalan keskussairaalan laboratorio.

HUSLAB tuottaa polikliinisiä näytteenottopalveluja sekä ajanvarauksella että ilman ajanvarausta Etelä-Karjalan näytteenoton toimipisteissä sekä 24/7 Etelä-Karjalan keskussairaalassa. Nykyiset näytteenottopisteet ovat: Armilan, Honkaharjun, Joutsenon, keskussairaalan, Lemin, Luumäen, Parikkalan, Rautjärven, Ruokolahden, Sammonlahden, Savitaipaleen ja Taipalsaaren laboratoriot sekä Imatran ja Leirin näytteenottokeskukset. Näiden toimipisteiden lisäksi myös Malla-auto tarjoaa näytteenottopalvelua. Asiakas voi vapaasti valita sopivan näytteenottoaikan asuinkunnasta riippumatta koko Eksoten alueella ja koko toimialueella (Uudellamaalla, Kymenlaaksossa ja Etelä-Karjalassa) sen jälkeen, kun tietojärjestelmäyhteydet on luotu. Sairaalassa tarjotaan lisäksi vuodeosastonäytteenottoa Eksoten tilaajayksiköiden kanssa sovittujen käytäntöjen mukaisina kiertoaikoina.

Ajanvaraus laboratoriotutkimuksiin tehdään sähköisesti tai keskitetystä numerosta arkipäivisin. Leirin näytteenottokeskus ja Honkaharjun laboratorio palvelevat myös ilman ajanvarausta vuoronumerolla. Näytteenottopisteissä otetaan veri-, virtsa-, uloste-, ym. eritenäytteitä, gynekologisia näytteitä, EKG -rekisteröintejä sekä suoritetaan spirometria -tutkimuksia.

Eksoten yksiköt voivat tuottaa vieritutkimuspalveluita omana toimintanaan HUS Diagnostiikkakeskuksen Etelä-Karjalan keskussairaalan laboratorion lisäksi. Kuitenkin vieritutkimuspalveluiden tarvetta arvioidaan jatkossa siten, ettei päällekkäistä toimintaa ylläpidetä.

Lappeenrannan laboratoriossa tuotetaan kemian perusanalytiikkaa, hormoni-, lääkeaine-, ja kasvainmerkkiainetutkimuksia, hematologian tutkimuksia, hyytymistutkimuksia ja verensiirtotutkimuksia. Etelä-Karjalan keskussairaalassa HUS Diagnostiikkakeskus tuottaa bakteriologian, mykologian, mykobakteriologian sekä virologian perustutkimuksia. Kliinisen kemian ja mikrobiologian erikoistutkimukset tuotetaan joko HUS Diagnostiikkakeskuksen Helsingin

toimipisteessä tai alihankintana. Patologian laboratorio tutkii sekä kudos- että solunäytteitä. Tavanomaiset näytteet otetaan Eksoten hoitoyksiköissä ja poliklinikoilla ja toimitetaan patologian laboratorioon. Näytteeksi lähetetyn materiaalin käsittelee laboratoriossa patologian erikoislääkäri tai laboratoriohoitaja. Lisäksi yksikössä suoritetaan vainajien lääketieteelliset obduktiotutkimukset.

Eksoten laboratoriojärjestelmät tullaan yhtenäistämään HUS Diagnostiikkakeskuksen laboratoriojärjestelmien kanssa vuosien 2020–2021 aikana (uusi LIS-järjestelmä). Laboratorion pyynnöt ja vastaukset välittyvät potilashallinnonjärjestelmän laboratorio-osuuden ja laboratorion tietojärjestelmän välillä. Tulokset ja tulevaisuudessa pyynnötkin arkistoidaan kansalliseen Kanta-arkistoon potilasjärjestelmän kautta, mistä ne ovat asiakkaiden luettavissa. Tulosten arkistoinnissa noudatetaan lääkärinkunnan päättämiä viivästyksiä. Tuloksia välitetään myös sähköisen asioinnin Oma Hoito -palveluun niille, jotka ovat ottaneet palvelun käyttöön. Joukko-Papa- ja INR-vastaukset voidaan välittää tekstiviestillä, e-kirjeellä tai suojatulla verkkoyhteydellä suoraan kansalaiselle. Lisäksi SMS-seurantapalvelu on käytössä PSA-seurantapotilaille.

Palveluiden tuottamiseen tarvittava laitekanta on HUS Diagnostiikkakeskuksen omaisuutta. Uudet laitehankinnat tehdään HUSin laitehankintamenettelyiden mukaan.

Verikeskuksen liittäminen osaksi yhtä HUS-verikeskusta on yksi ensimmäisistä tulevista suurista kehityshankkeista. Hanke edellyttää kaikkien verensiirtotoimintaan liittyvien toimintamallien harmonisoinnin. Lisäksi pidemmällä tulevaisuudessa on ajatus hankkeesta alueellisen verenkuvien ja diffien laadun varmistamisesta ja yhdenmukaistamisesta alueella. Jatkossa hoitoyksiköillä voi olla mahdollista hankkia myös HUSLABin vieritestitukipalveluja erillisen palvelukuvauksen mukaisesti.

Laboratoriopalveluiden tarvitsemat tukipalvelut HUS Diagnostiikkakeskus hankkii toistaiseksi Eksotelta lukuun ottamatta lääkintälaitteiden huoltoa, joka on ollut jo sopimuksen alusta HUSin toimintaa. Kehityshankkeet yhteisen logistiikan, tarvikkeiden ja varastoinnin ja näytekuljetusten osalta otetaan käyttöön suunnitelmien mukaan vuoden 2021 aikana.

4.1.2 Kuvantamispalvelut

Eksoten kuvantamispalvelut on ulkoistettu HUS Diagnostiikkakeskukselle vuoden 2020 alusta. Paikallisiin kuvantamispalveluihin kuuluvat radiologian, kliinisen fysiologian, isotooppilääketieteen ja kliinisen neurofysiologian yksiköt. Hallinnollisesti kukin yksikkö on osa omaa tulosaluettaan. Toiminnassa noudatetaan HUS:n toimintamalleja ja standardeja. Palveluverkon laajuus voi muuttua tilaajan tarpeen ja tuottajan mahdollisuuksien mukaan. Tuottaja ja tilaaja päättävät palveluverkon laajuuden yhdessä.

Radiologian yksiköllä on osasto keskussairaalassa sekä pääosin perusterveydenhuoltoa palvelevat röntgenit Armilassa ja Honkaharjussa. Perusterveydenhuoltoa palvelevia suppean palvelun röntgeneitä on (toukokuussa 2020) Rautjärvellä, Parikkalassa, Luumäellä ja Savitaipaleella. Kliinisen fysiologian ja isotooppilääketieteen sekä kliinisen neurofysiologian osastot sijaitsevat keskussairaalassa.

Keskussairaalan radiologian osastolla tehdään magneetti-, tietokonetomografia-, ultraääni-, varjoaine-, natiivi- ja angiologisia tutkimuksia sekä radiologisia

toimenpiteitä. Radiologinen ympärivuorokautinen päivystys on keskitetty keskussairaalaan. Perusterveydenhuoltoa palvelevissa röntgeneissä tehdään ultraääni- ja natiivitutkimuksia.

Keskussairaalan kliinisen fysiologian- ja isotooppilääketieteen osastolla tehdään isotooppitutkimuksia ja -hoitoja, luuntiheysmittauksia, kliinisiä rasisuskokeita, sydän- ja verenkiertoelimistön tutkimuksia, keuhkofunktio tutkimuksia ja gastroenterologian tutkimuksia.

Kliinisen neurofysiologian osastolla tehdään EEG- ja ENMG- tutkimuksia sekä herätepotentiaali- ja uni- ja vireystilatutkimuksia.

Kuvantamistutkimusten tarve kasvaa vuosittain. Kuvantamistutkimuksia tekevästä asiantuntijoista on valtakunnallinen pula kaikilla kuvantamisen erikoisaloilla. Tämä asettaa haasteita kuvantamispalveluiden tuottamiseen.

4.1.3 Seulonnat

Rintasyövän toteamiseksi tehtävä mammografiaseulonta, kohdun kaulaosan syövän toteamiseksi tehtävä Papa-koeseulonta sekä muut tarpeellisenä pidetyt seulontatutkimukset järjestetään alueella terveydenhuoltolain (30.12.2010/1326) 14 §:n mukaisesti. Mammografiaseulonnat järjestetään ostopalveluna. Eksoten patologian laboratorio toteuttaa joukko-Papa-seulonnat keskitettynä toimintana.

4.2 Sairaala-apteekki

Etelä-Karjalan keskussairaalassa sijaitseva sairaala-apteekki (Lääkehuoltokeskus) huolehtii keskitetysti Etelä-Karjalan alueen julkisten sosiaali- ja terveydenhuollon toimintayksiköiden lääkehuollosta. Sairaala-apteekista toimitetaan tartuntatautilain mukaan maksuttomia lääkkeitä myös alueen yksityisille terveysasemille sekä avohoidossa oleville potilaille. Potilaiden kustannusvastuulle kuuluvasta lääkehuollosta vastaavat alueen yksityiset apteekit.

Apteekki vastaa lääkkeiden hankinnasta, tuotevalikoiman ylläpidosta, varastoinnista ja lääkkeiden toimittamisesta osastoille. Lääkkeet kilpailutetaan HUS Apteekin muodostamassa hankintarenkaassa. Eksotelle valitaan oma peruslääkevalikoima, jonka tarkoituksena on ohjata lääkkeiden käyttöä, niin että lähtökohtana on kustannustehokas, tarkoituksenmukainen ja ennen kaikkea turvallinen lääkehoito. Sairaala-apteekissa tehdään laajamittaista ja vaativaa lääkevalmistusta sekä lääkkeiden käyttökuntoon saattamista. Apteekin puhdastiloissa valmistetaan mm. potilaskohtaisia solunsalpaaja-annoksia, silmäinjektioita, kipuruiskuja ja -kasetteja sekä tuotteita erityisesti lasten osaston tarpeisiin.

Sairaala-apteekin tehtävänä on huolehtia siitä, että lääkehuolto myös yksiköissä toimii lain edellyttämällä tavalla, turvallisesti ja tarkoituksenmukaisesti. Siitä pyritään varmistumaan vuosittain tehtävillä osastotarkastuskäynneillä ja mm. lääkkeiden käsittelyyn, säilyttämiseen, käyttökuntoon saattamiseen ja hävittämiseen liittyvien ohjeiden avulla.

Osastofarmasian palveluilla tuetaan lääkehoidon onnistumista ja pyritään parantamaan lääkehuollon kustannustehokkuutta ja turvallisuutta. Kuntoutuksen osastoilla vuodesta 2014 toimineen osastofarmaseutin työnkuvaan kuuluu potilaan lääkityksen tarkastusta, osaston lääkevaraston hallintaa ja henkilökunnan koulutusta. Vuodesta 2018 lähtien farmaseutti on tehnyt hoivan potilaiden/asukkaiden lääkehoidon arviointeja. Hoitokeskuksessa Etelä-Karjalan

keskussairaalassa farmaseutti saattaa käyttökuntoon potilaille infuusiona annettavia lääkannoksia.

Teho-osastolla ja Valvonnoissa on kaksi apteekin hallinnoimaa älylääkekaappia. Myös muita lääketurvallisuutta parantavia automaattioratkaisuja otetaan käyttöön mahdollisuuksien mukaan, mikäli ne katsotaan kannattaviksi. Sairaala-apteekin tavoitteena on jatkossa osallistua entistä aktiivisemmin turvallisen ja tarkoituksenmukaisen lääkehoidon tukemiseen, kehittää lääkehuoltoa yhteistyössä osastojen kanssa sekä yhtenäistää toimintatapoja muiden Erva-alueen sairaala-apteekkien kanssa

4.3 Välinehuolto

Eksoten välinehuoltotoiminta siirtyi vuoden 2016 alusta keskitetysti keskussairaalan välinehuollon alaisuuteen. Välinehuollon toimintayksikössä työskentelee toimintayksikön esimies, tiimivastaava, palveluohjaaja, Gemini-pääkäyttäjä sekä yhteensä 43 välinehuoltajaa.

Akuuttisairaalassa välinehuolto tuottaa palveluja keskussairaalan hoito- ja tutkimusyksiköille ja suurelle osalle Lappeenrannan avoterveydenhuollon toimipisteistä. Akuuttisairaalassa sterilointitoiminta on keskitetty välinehuoltokeskukseen. Muut välinehuoltoprosessin toiminnot tehdään tapauskohtaisesti joko välinehuoltokeskuksessa tai asiakasyksiköissä. Välinehuoltajista noin puolet työskentelee välinehuoltokeskuksen ulkopuolella, viidessä keskussairaalan asiakasyksikössä. Laboratorioiden välinehuollosta laskutetaan HUSlabia.

Akuuttisairaalan lisäksi välinehuollon toimipisteitä ovat Armilan ja Keskushammashoitolan sekä Honkaharjun sairaalan välinehuollot. Näissä toimipisteissä työskentelee yhteensä 10 välinehuoltajaa. Honkaharjun välinehuolto palvelee Imatran, Parikkalan, Rautjärven ja Ruokolahden suun ja perusterveydenhuoltoa. Armilan ja Keskushammashoitolan välinehuolloissa huolletaan Armilan, Joutsenon, Sammonlahden ja Keskushammashoitolan suun terveydenhuollon välineet. Lemin, Luumäen ja Taipalsaaren välinehuoltotyö ostetaan toistaiseksi Saimaan tukipalveluilta.

Erikoissairaanhoidon järjestämissopimuksen mukaan välinehuoltopalvelut suositellaan toteutettavaksi jatkossa alueellisesti keskitetyn mallin mukaisesti. Keskittämisestä on Eksotessa laadittu kehittämissuunnitelma. Tavoitteena on rakentaa kokonaan uusi välinehuoltokeskus akuuttisairaalan yhteyteen ja keskittää kaikki Eksoten välinehuoltotoiminta siihen.

4.4 Logistiikka

Eksote tuottaa varastointipalvelut omilla varastoillaan sekä on järjestänyt kuljetuspalvelut kilpailutetun kumppanin kanssa. Hankintalain mukaisesti kilpailutettu kumppani tuottaa Eksotelle kuljetuspalveluja lähinnä tavarakuljetusten osalta.

Seutureittien perusrunko ja aikataulutus muodostuvat Eksoten näytekuljetustarpeiden pohjalta. Keskussairaalan sisäinen logistiikka koordinoidaan yhden keskitetyn yksikön, logistiikkatiimin toimesta, tietojärjestelmiä hyödyntäen. Yksikkö hoitaa esimerkiksi tavarakuljetukset, potilaskuljetukset ja potilaille tilattavat ulkopuoliset kuljetukset.

Erikoissairaanhoidon järjestämissopimuksen mukaan Hyksin ervaan on perustettu yhteinen hankinta- ja logistiikkatyöryhmä, ja alueella toteutetaan yhteishankintoja

volyymietujen saavuttamiseksi. Myös tuotekokonaisuuksia pyritään yhdenmukaistamaan ja käytettävää nimikkeistöä standardoimaan. HUS-logistiikka tulee toimimaan Hyks -ervan hankintarenkaan yhteishankintayksikkönä. Eksotella hankintoja hallinnoi kaksi hankinta-asiantuntijaa tässä yhteistyöryhmässä. Pääosa yhteishankinnasta on erikoissairaanhoidon painotteisia tuotteita, mahdollisuuksien mukaan myös muita terveydenhuollon tarve-, laite- ja palveluhankintoja.

4.5 Tietojärjestelmien ja potilastietorekisterin toimivuus ja yhteiskäyttö

4.5.1 Yleistä

Eksote käyttää koko maakunnassa terveydenhuollon tietotekniikkapalveluiden tuottamiseen yhtä potilastietojärjestelmää (Lifecare), joka käsittää niin potilashallinnon kuin kliinisen kirjaamisen. Eksote toimii rekisterinpitäjänä järjestelmien sisältämille tiedoille. Potilastietojärjestelmien käyttö on mahdollista joiltain osin myös mobiilisti, jolloin potilastiedot ovat liikkuvien yksiköiden, esimerkiksi ensihoidon yksiköiden, Mallu-auton tai kotihoidon käytössä.

Eksote on organisoinut ICT-palveluidensa tuottamisen tilaaja-tuottajamallin mukaisesti. Tilaajana toimii Eksoten keskitetty tietohallinto, joka on osa Eksoten johdon tukea. Yksikön toiminnasta kokonaisuudessaan vastaa hallintojohtaja, toimitusjohtajan alaisuudessa. Tuottajana toimii pääsääntöisesti kaksi erillistä inhouse-yhtiötä, 2M-IT Oy sekä Meidän Talous ja Tieto Oy (Meita). Eksote ostaa 2M-IT Oy:ltä terveydenhuollon ICT-palvelut lukuun ottamatta perustietotekniikkaa ja hallinnon tietojärjestelmiä sekä osaa konesalipalveluista. Tietojärjestelmien osalta 2M-IT Oy:lle on annettu vastuu olemassa olevien järjestelmien uusien versioiden käyttöönoton koordinoinnista.

Uusia toimialajärjestelmiä hankittaessa hankinnat tehdään tarvittaessa 2M-IT:n kautta tai heidän asiantuntijapalveluiden tukemana. Perustietotekniikan ja hallinnon tietojärjestelmäpalvelut Eksote ostaa Meitalta, joka on Eksoten, Lappeenrannan kaupungin ja Etelä-Karjalan, Pohjois-Karjalan ja Etelä-Savon kuntien omistama yhtiö. Kansalaisten sähköiset palvelut ja niiden palvelualueet Eksote ostaa 2M-IT:ltä. Eksote on liittynyt valtakunnalliseen Kanta-palveluun lainsäädännön mukaisessa aikataulussa sekä Sähköisen reseptin että Potilastiedon arkiston osalta.

Eksote on aloittanut sosiaalihuollon asiakasasiakirjojen tallentamisen Kanta-palveluihin Suomessa ensimmäisten joukossa kesäkuussa 2018, osana SOSKanta -hanketta. Hankkeessa on tuotettu materiaalia ja ohjeita sosiaalihuollon asiakastiedon arkiston käyttöönottoon myös muille organisaatioille.

4.5.2 Sähköinen asiointi

Eksote on yhteistyössä 2M -IT:n sekä tämän omistajien Carean, Etelä-Savon sairaanhoitopiirin kuntayhtymän ja Itä-Savon sairaanhoitopiirin kuntayhtymän kanssa kehittänyt yhteisen kansalaisten sähköisten sote-palveluiden asiointipalvelun. Myöhemmin sähköisten asiointipalveluiden kehittämiskonsortioon ovat liittyneet muut 2M-IT:n nykyiset omistajaorganisaatiot. Sähköisen asioinnin alusta on rakennettu kansalliseksi ratkaisuksi, joka toimii maakunnan alueella yhdistävänä tekijänä kansalaisen sähköisessä asiointissa.

Sähköisen asioinnin palvelukokonaisuuteen kuuluvat mm. turvallinen viestinvälitys kansalaisen ja ammattilaisten välillä, ajanvarauspalvelu, laboratoriotulosten välitys, INR-vastauksien välitys itsesääätelypotilaille, erilaisia esitietolomakkeita sekä etävastaanottotoiminnallisuus. Omahoito ja digitaaliset arvopalvelut (ODA)

kärkihankkeessa kehitetty Omaolo -palvelu on Eksotessa käytössä laajamittaisesti. Oire- ja palveluarviot ovat kansalaisten käytettävissä ja ne ohjautunut hyvinvointi- ja terveysasemien hoitajille tarvittaessa. Lisäksi kansalainen pääsee varaamaan sähköisesti ajan hyvinvointi- tai terveysasemalle, jos oirearvion mukaan tarve vastaanottoon on.

4.5.3 Toiminnanohjaus ja logistiikka

Tietologistiikka on Eksotessa järjestetty tietojärjestelmien yhteiskäytöllä sekä siten, että suojattujen yhteyksien avulla jakamalla jaetaan tietoa liikkuviin yksiköihin tai potilaalle. Tietologistiikassa on Eksotessa meneillään useita kehityshankkeita, jotka käyttäjälähtöisesti parantavat ja helpottavat tiedon saantia tai kirjaamista järjestelmiin. Näin päästään tuottamaan hyvinvointia hoitoketjussa entistä tehokkaammin ja kustannustietoisesti.

Eksote on kehittänyt toimintansa tueksi prosessipohjaisuuteen perustuvia toiminnanohjausjärjestelmiä räätälöityinä ratkaisuin. Ensimmäinen ja tunnetuin näistä ratkaisuista on SAS- ohjelma. Ohjelma on alun perin Eksoten kehittämä, mutta se on levinnyt järjestelmän ohjelmoineen yrityksen kautta noin kymmenelle eri kuntatoimijalle Suomessa. Vastaavia muita ohjelmia ovat mm. mielenterveyspalveluihin toteutettu sähköinen kuntoutussuunnitelma, joka ohjaa kuntoutustoimenpiteiden sisältöä, ostopalveluiden sisältöjä ja logistiikkaa sekä iäkkäiden palvelutarpeen arviointiin kehitetty ohjelma. Vuonna 2020 toiminnanohjausjärjestelmien kehittäminen jatkuu kokonaistoiminnanohjauksen näkökulmasta.

Eksote on kehittänyt prosessi- ja roolipohjaisen järjestelmän sisäisten ja ulkoisten potilaskuljetusten hallinointiin. Sisäinen potilaskuljetusjärjestelmä tullaan laajentamaan siten, että se käsittää myös sisäiset materiaalikuljetukset.

4.5.4 Yhteistyö Hyksin ervassa

Voimassa olevan terveydenhuollon lainsäädännön ja sen määrittelemän erva-koordinaation mukaisesti Eksote, KymSote, PHHYKY ja HUS ovat organisoineet useita eri työryhmiä toimintansa koordinoimiseen. Yksi näistä ryhmistä liittyy ICT-yhteistyön koordinoimiseen.

Erikoissairaanhoidon järjestämissopimuksen mukaisesti Eksote ja HUS toteuttivat sähköisen lähete-palauteliikenteen Hyksin ervan toiminnan tueksi. Samaa ratkaisua käytetään Eksoten puolelta tiedonsiirtoon yksityisten terveyspalvelutuottajien kanssa. Varsinainen kliininen tieto välitetään kansallisen Potilastiedon arkiston kautta. Eksoten leikkaus-, anestesia- ja välinehuollon sekä tehohoidon tietojärjestelmät ovat saman toimittajan toimittamat kuin HUS:ssa. Tämä helpottaa tarvittaessa syvällisempää, toiminnallista yhteistyötä.

HUS on toiminut pääkoordinoijana kokonaisvaltaisten laaturekistereiden kilpailuttamiselle koko Suomessa. Yhteishankinnassa ovat mukana kaikki Suomen sairaanhoitopiirit. Yhteishankinnan tavoitteena on saada koko Suomeen ja ainakin Hyks erva-alueelle yhteiset laaturekisterit. Tällaisia rekistereitä on useita kymmeniä. Esimerkiksi Eksotella on tällä hetkellä käytössä saman merkiset rekisterit HUS:n kanssa tahdistinrekisterin ja luukudosrekisterin osalta.

Eksote on ottanut käyttöön HUS:in kehittämän tietoallasratkaisun tammikuussa 2020. Tietoaltaaseen Eksoten eri tietojärjestelmistä tuotavan datan ja ratkaisuun jatkossa liitettävien tekoälykomponenttien tarkoitus on tukea Eksoten tiedolla johtamisen mallia sekä saatavilla olevaa tietoa hyödyntämällä tehostaa asiakkaiden

palveluketjuja ja kohdentaa palveluita nykyistä paremmin niitä tarvitseville. Yhteisen tietoallaskaisun pohjalta Hyks erva-alueen sosiaali- ja terveydenhuollon kuntatoimijat kykenevät myös rakentamaan yhteisen arkkitehtuurin kansallisesti vaadittavien raporttien ja tietosisältöjen toimittamisen valtiohallinnon kansallisiin palveluihin.

HUS on esittänyt näkemyksensä ensihoidon yhteisen tietojärjestelmän tarpeellisuudesta Hyksin ervassa. Tätä keskustelua jatketaan HUS- yhteistyön koordinoitiryhmissä. Kokonaisuutta tarkastellaan huomioiden soite-uudistukseen liittyvät esitykset ensihoidon ja pelastustoimen tulevaisuuden järjestämisvastoista.

4.6 Kuntoutus (lääkinnällinen ja psykososiaalinen)

Terveydenhuoltolain 29§:n mukaan kunnan on järjestettävä potilaan sairaanhoitoon liittyvä lääkinällinen kuntoutus. Kuntoutuksen palvelukokonaisuuteen kuuluu vaativa, moniammatillinen erikoissairaanhoidon ja perusterveydenhuollon osastokuntoutus, fysio- ja toimintateriapalvelut kuntoutus- ja akuuttiosastoille sekä hyvinvointiasemien osastoille ja Eksoten asumispalveluyksiköihin. Lisäksi palvelujamme ovat fysio- ja toimintaterapian avopalvelut ja kotikuntoutus sekä puheteriapalvelut, terveyssoseaalityön palvelut ja kuntoutusohjaus. Erikoissairaanhoidon geriatrian, fysiatrian, kuntoutustutkimuksen ja kehitysvammapoliklinikat ovat myös Kuntoutuksen kokonaisuuteen kuuluvia palveluja. Alueellinen apuvälinekeskus toimii maakunnallisesti. Kuntoutuksen palveluihin kuuluvat myös erikoissairaanhoidon palliatiivisen poliklinikan toiminta ja perusterveydenhuollon muistipoliklinikkatoiminta Eksoten alueella.

Keskitettyinä palveluina ovat moniammatillinen osastokuntoutus ja erikoissairaanhoidon polikliiniset palvelut. Osastokuntoutus neljällä eri osastolla keskittyy seuraavasti: vaativaan neurologiseen ja fysiatriiseen kuntoutukseen, akuuttigeriatriseen kokonaisarvioon ja kuntoutukseen, muistisairaiden ja vanhuspsykiatriseen kuntoutukseen sekä C-tasoiseen palliatiiviseen ja saattohoitoon.

Muistipotilaan tutkimus, hoito ja kuntoutus toteutuvat poliklinikoilla Lappeenrannassa ja Imatralla sekä puolivuotiskontrollit kotikäynteinä koko maakunnan alueella.

Toimintaterapian ja puheterapian avoteriapalvelut tuotetaan joko Lappeenrannassa tai Imatralla, kun taas fysioterapia-, kotikuntoutus- ja asumisyksiköiden palvelut tuotetaan hajautettuna eri kuntien alueella. Kuntoutusohjaus toteutetaan suurelta osin kotikäynteinä. Suurimpaan osaan terapiapalveluista pääsee ns. matalan kynnyksen periaatteella ja ne ovat perusterveydenhuollon toimintaa.

Kuntoutuksen palveluprosessit toteutetaan yhdenmukaisesti eri Eksoten kuntien asukkaille ja laatuksiteerit niihin ovat samanlaiset. Prosesseja kehitetään toiminnan seuranta varten laadittujen mittarien avulla. Kahtena viime vuonna on panostettu erityisesti mobiilityökalujen, ICF-viitekehityksen sekä sähköisen asioinnin ja etäkuntoutuksen kehittämiseen ja käyttöönottoon. Samoin on kehitetty toiminnanohjausjärjestelmää ja laadittu yhtenäinen alaselkäpotilaan hoitoketju yhteistyössä perusterveydenhuollon toimijoiden kanssa. Vuonna 2020 valmistui Kuntoutuksen palvelulinjausten päivitys moniammatillisena vastuualueet ylittävänä yhteistyönä.

Kuntien liikuntatoimien ja järjestötoimijoiden kanssa tehdään yhteistyötä sekä suunnittelemalla että toteuttamalla mm. yhteisiä ryhmämuotoisia toimintakykyä edistäviä palveluja.

Kuntoutus vastaa apuvälineiden sekä fysio-, puhe-, toiminta- ja lymfaterapioiden kilpailutuksesta koko Eksoten alueella lukuun ottamatta perhe- ja sosiaalipalvelujen ostopalveluja. Fysio- ja toimintaterapian palveluntuottajia tavataan kerran vuodessa ryhmätapaamisissa yhteistyön ja vuoropuhelun lisäämiseksi. Yritys-auditointeja tehdään satunnaisesti.

Alueellinen apuväline- ja toimintakykykeskus sekä Eksoten terveys- ja hyvinvointiasemat muodostavat toimintakokonaisuuden, jossa on sovittu vastuun- ja työnjaosta. Apuväline- ja asunnonmuutostyöpalvelut järjestetään sekä keskitettyinä että hajautettuina sen mukaan, mikä on kokonaistaloudellisesti edullisin tapa tuottaa palvelut. Apuvälinekeskukseen on keskitetty pääasiassa erityisosaamista vaativat, esimerkiksi lasten, hengityssairaiden, kommunikoinnin sekä sähköiset liikkumisen apuvälineet, protetisoinnin apuvälineet ja asunnonmuutostyöt yhteistyönä vammaispalvelun kanssa. Perusapuvälineitä löytyy myös alueen terveys- ja hyvinvointiasemilta. Apuvälinepalvelua ohjaavat yhtenäiset APUVA-luovutusperusteet, jotka pohjautuvat valtakunnallisiin lääkinnällisen kuntoutuksen luovutusperusteisiin.

Kuntoutuspalvelujen kehittämiskohteet lähivuosille ovat ryhmämuotoisten terapiapalvelujen uudelleen organisointi koko Eksoten alueella, etäkontaktoinnin vahvistaminen osaksi normaalia toimintaa, kuntoutustarpeen arvioinnin toteuttaminen yhtenäisellä mobiilityökalulla ja mittaristolla eri palvelumuodoissa, toimintakyvyn systemaattinen mittaaminen kaikilta kuntoutuksen asiakkailta/potilailta ennen ja jälkeen hoitointerventioiden sekä toimintakykymittauksiin perustuva hoitojen vaikuttavuuden arvio.

Psykososiaalisessa kuntoutuksessa on 3 eri kokonaisuutta: kuntouttavat asumispalvelut (omat- ja ostopalvelut), kuntouttava päivätoiminta ja liikkuva toiminta. Liikkuvan toiminnan palveluihin kuuluu myös tilapäismajoitus kiireellistä, lyhytaikaista asumista tarvitseville kuntalaisille. Liikkuvan toiminnan kaksi psykiatriasta koordinaattoria tekevät tiivistä yhteistyötä perusterveydenhuollon kanssa tuoden oman ammatillisen osaamisensa ikäihmisten kokonaisuhoitoon ja -kuntoutukseen. Maakunnissa järjestetään myös kuntouttavaa päivätoimintaa mielenterveys- ja päihdekuntoutujille sekä syrjäytymisriskissä oleville kuntalaisille omana toimintana tai yhteistyössä 3. sektorin kanssa.

Kuntouttavalla asumisella tarkoitetaan kuntoutusjaksoja, joiden toteuttamisessa tarvitaan ympärivuorokautinen sijoittautuminen kodin ulkopuolelle hoito- ja kuntoutussuunnitelman tavoitteiden saavuttamiseksi. Palvelujen sisältöjä hallinnoi, ohjaa ja valvoo Mielenterveys- ja päihdepalvelujen SAS-palvelut.

Kuntouttavat päivätoiminnot tuottavat monimuotoisia ja asiakkaiden tarpeiden mukaan räätälöityviä avohoidon kuntoutuksellisia palveluita. Samalla palvelutuotannolla vastataan mielenterveys- ja päihdekuntoutuksen, pitkäaikaistyöttömyyden, syrjäytymisvaarassa olevien, syrjäytyneiden osallistamisen sekä kaikkia yksilöiden osallisuutta uhkaavien tilanteiden haasteisiin. Toimintaa on keskitetty toimintakeskus Veturiin (Lappeenranta), toimintakeskus Porttiin (Imatra) ja Parikkalan kuntouttavan päivätoiminnan yksikköön.

Liikkuvan toiminnan keskeisin tehtävä on varmistaa asiakkaan elämän ja hoidon sisällön kohtaaminen. Viemällä palvelut elinympäristöön, on mahdollisempaa

aktivoida asiakkaiden verkostoja sekä tukea omaisia ja muuta lähipiiriä. Tämä on ollut merkittävä tekijä sairaalahoidon tarpeen vähentämisessä ja osastohoidosta kotiin siirryttäessä.

5 Perusterveydenhuollon yhteistyö

Etelä-Karjalan väestön perusterveydenhuollosta vastaa Etelä-Karjalan terveyskeskus. Palveluja on saatavilla 12 asemalla, kaikissa Etelä-Karjalan kunnissa. Näiden lisäksi liikkuvilla palveluilla tuetaan palvelujen saatavuutta ja saavutettavuutta. Esimerkiksi Mallu-auto toimii koko maakunnan alueella ja antaa hoitajatasoista palvelua sekä suun terveydenhuollon palveluja, Malla-auto toimii laboratorioautona. Asemat toimivat samoin, yhtenäisin työohjein.

Eksotessa kansanterveystyö jakaantuu eri tulosalueille organisaation mukaisesti. Työterveyshuolto on ulkoistettu. Lain mukaista kansanterveystyötä on väestön terveydentilan seuranta, terveyden edistäminen, terveysneuvonta sekä terveystarkastukset, suun terveydenhuolto, lääkinnällinen kuntoutus, työterveyshuolto, päivystys, avosairaanhoido, kotisairaanhoido, sairaalahoido sekä mielenterveys- ja päihdetyö.

Etelä-Karjalan terveyskeskuksessa asukas voi valita itselleen sopivimman terveys- tai hyvinvointiaseman ja suun terveydenhuollon toimipisteen. Asukkaan valitsema palvelupiste ei ole välttämättä oman kotikunnan alueella, vaan se voi sijaita esimerkiksi työssäkäyntipaikkakunnalla tai -alueella. Valinnan voi tehdä myös yksittäisen käynnin osalta. Myös kuvantamis- ja laboratoriopalvelun palvelupisteen voi Eksoten alueella valita vapaasti ja käyntikohtaisesti. Yhteisen potilastietojärjestelmä turvaa hoidon jatkuvuuden asiointipaikasta huolimatta.

Vuodesta 2014 alkaen suomalaisella potilaalla on ollut mahdollisuus, tietyin rajauksin, valita terveysasema ja erikoissairaanhoidon yksikkö kaikista Suomen julkisista terveysasemista ja sairaaloista. Erikoissairaanhoidon valinnanvapaus koskee kiireetöntä sairaalassa annettavaa erikoislääkärin tekemää tutkimusta tai hoitoa. Erikoissairaanhoidon hoitopaikka valitaan yhdessä lähetteen antavan lääkärin tai hammaslääkärin kanssa. Potilaalla on hoitopaikan mahdollisuuksien rajoissa oikeus valita myös häntä hoitava lääkäri tai muu terveydenhuollon ammattilainen.

Terveyskeskuksen toimintamallina on alueellinen tiimimalli sekä omahoitajajärjestelmä, lisäksi joillakin asemilla on nimetyt työparit. Jokaiselle pitkäaikaissairautta sairastavalle potilaalle on nimetty omahoitaja, joka toteuttaa potilaan hoitosuunnitelmaan perustuvaa hoitoa yhdessä lääkärin kanssa, lääkärihoitaja -työparimallin mukaisesti. Hoitosuunnitelma tehdään yhdessä asiakkaan kanssa, hänen toiveensa ja tarpeensa huomioiden.

Omahoitajapuhelinmalli on ollut käytössä paljon palveluita tarvitseville asiakkaille, ja sitä kehitetään edelleen koko maakunnan asukkaiden tarpeet huomioiden. Asiakkaan yhteydenosaantia parannetaan kehittämällä puhelinpalveluita sekä sähköisiä yhteydenottokanavia. Terveysasemien hoitajien ammattitaitoa hyödynnetään myös alueellisen yhteyskeskuksen puhelinpalvelun hoidon tarpeen arvioinnissa. Yhteyskeskuksessa toimitaan yhteisten, vakioitujen työohjeiden mukaisesti. Tämä takaa maakunnan väestölle tasalaatuisen palvelun ja hoidon tarpeen arvion.

Asemilla järjestetään arkipäivisin virka-aikaan sekä kiireellistä että kiireetöntä hoitoa joko omalla terveysasemalla tai keskitetysti keskussairaalan yhteispäivystyksessä (kiireelliset asiat Sammonlahti, Armila). Lisäksi palvelukeskukset (mm. Iso apu -palvelukeskukset, Lasten ja nuorten talot sekä Aikuisten keskukset) palvelevat väestöä toimintansa mukaisin palveluin.

Maakunnan terveys- ja hyvinvointiasemilla järjestetään vaihtelevalla valikolla kaikki tai osa seuraavista perusterveydenhuollon palveluista:

- Lääkäri- ja hoitajavastaanottoa.
- Asiantuntijahoitajien ja -terapeuttien vastaanottoa ja joitakin kuntoutuspalveluja sekä TULE-vastaanottoja.
- Ennaltaehkäisevä toimintaa, mm. terveysvalmentajien elintapaneuvontaa, ravitsemusterapian palveluja.
- Tartuntatautien ennaltaehkäisyä ja hoitoa.
- Maahanmuuttajien terveydenhoitoa (tarkastukset) sekä työttömien terveystarkastuksia kohdennetusti.
- Geriatrian avopalveluita sekä muistipoliklinikkatoimintaa.
- Hyvinvointiasemilla annetaan palveluneuvontaa ja -ohjausta, lisäksi tarjolla on sähköisten palvelujen sekä etäpalveluiden käyttömahdollisuus, tarvittaessa ohjattuna.
- Äitiys-, lasten- ja perhesuunnitteluneuvola toteutetaan lähipalveluina, samoin koulu- ja opiskeluterveydenhuolto. Toimintaa ohjaa asetuksen 338/2011 pohjalta tehty toimintaohjelma sekä muut toimintaan liittyvä lait ja asetukset.
- Suun terveydenhuolto (hammaslääkäri- ja suuhygienistivastaanotot).
- Laboratorio- ja kuvantamistutkimuksia.
- Mielen terveys ja päihdepalvelujen avohoitoa sekä perhe- ja sosiaalipalveluja.
- Kotihoitoa.
- Ympäri vuorokautisen pitkäaikaisen hoivan hoitaja- ja lääkäripalveluja.

Koko maakunnan tarpeisiin mukautettu hoidon porrastus ja hoitavien tahojen yhteistyö tukee oikea-aikaista ja riittävää hoitoa tarkoitukseen nähden oikeassa paikassa, tarpeen mukaisen ammattilaisen toimesta. Jatkuvasti haetaan myös uusia tapoja ammattilaisten työnjaolle. Lähitulevaisuudessa muun muassa silmänpohjakuvausten tulkintaa ollaan siirtämässä tietyin kriteerein lääkäreiltä hoitajille.

Tavoitteena on kehittää avopalveluita ja tukea potilaiden pärjäämistä omassa asuin ympäristössään. Kotona asumisen tuen kehittämisen osa-alueina ovat palveluneuvonnan, -ohjauksen ja palvelutarpeen arvioinnin sisällön ja prosessien uudistaminen, ympärivuorokautisen kotihoidon sisällöllinen muutos, asumiseen liittyvä tuki, kuntoutuksen lisääminen, akuuttien tilanteiden tuki (tehostettu kotisairaanhoido, ensihoito, päivystys) sekä hyvinvointiteknologian käyttöönotto. Vuodeosastotoiminnan muutosta kuntouttavaksi lyhytaikaishoidoksi jatketaan ja asumisen kuntouttavaa lyhytaikaishoitoa kehitetään.

Eksoten ja alueen kuntien kasvatus- ja opetustoimien edustajista koottu neuvottelukunta kokoontuu kaksi kertaa vuodessa. Kokoonpano on laajennettu Saimaan ammattiopiston sekä Imatran kaupungin edustajilla ja sitä on edelleen tarkoitus laajentaa kuntien esiopetuksen ja nuorisotoimen edustajilla. Tämä laajennettu neuvottelukunta toimii oppilas- ja opiskeluhuoltolain edellyttämänä maakunnallisena monialaisena oppilashuollon ohjauksryhmänä.

Eksotessa kuntien järjestämisvastuulla olevat työterveyshuollon palvelut järjestetään ostopalvelusopimuksella Terveystalon kautta. Liite 2.

5.1 Mielensterveys- ja päihdepalvelujen avohoito

Eksotessa psykiatrinen avohoito ja päihdepalvelujen avopalvelut on luokiteltu perusterveydenhuollon palveluiksi.

Päivystyksellinen ja akuutti toiminta on keskitetty keskussairaalan yhteydessä toimivaan mielensterveys- ja päihdepäivystykseen. Tämä toimii ns. matalan kynnyksen periaatteella eli sinne voi hakeutua ilman lähetettä. Yksikössä on myös neuropsykiatrinen poliklinikka, yleissairaalapsykiatria edustava konsultaatiopoliklinikka, päihdekliniikka, opiaattiriippuvaisten korvaushoitojen toteutus ja terveysneuvontapiste Neupis, johon on keskitetty mm. suomensisäisten huumeiden käyttäjien neulojen vaihto.

Jokaisen hyvinvointi- ja terveysasemalla sijaitsee ns. terveysasemallin mukainen mielensterveysyksikkö, johon on keskitetty alueellinen mielensterveys- ja päihdevastaanotot. Avohoidosta organisatorisesti osa sijaitsee psykososiaalisen kuntoutuksen yksikössä, jossa keskitettynä palveluna on elinympäristöön tehtävän työn yksikkö Liito.

Imatralla toimii mielensterveys- ja päihdevastaanotot sekä psykososiaalisen kuntoutuksen yksiköt Liito ja Portti.

Mielensterveys- ja päihdepalvelujen osastohoidon kokonaisuuteen kuuluu kolme yksikköä. Ps1 toimii akuuttiosastona ja hoitaa päivystyksellisen toiminnan iltaisin ja viikonloppuisin. Siellä toteutetaan myös erilaisia päihdeinterventioita. Osasto Ps3:n erityistehtävänä ovat valtion mielisairaaloiden potilaiden kotiutukset ja jatkohoidon järjestäminen sekä syömishäiriöpotilaiden laitoshoido. Kolmas yksikkö, Pajarilan päihdekuntoutusyksikkö tuottaa vieroitushoitoja ja päihdekuntoutusta.

6 Perusterveydenhuollon kehittäminen ja sen tueksi tarvittava tutkimus

Eksoten kehittämisen ja toiminnan tuen yksikössä työskentelee projektityön ammattilaisia, joilla on jaettavaa osaamista sote-palvelujen kehittämiseen. Yksikkö tukee vastuualueita muutoksissa ja projekteissa sekä antaa menetelmätukea. Menetelminä ovat mm. rohtopajatoiminnan perusteet, Lean sekä monet muut jatkuvan parantamisen työkalut ja menetelmät. Eksoten yksiköissä tapahtuu monenlaista oman toiminnan kehittämistä koko ajan, myös laajamittainen, organisaatorajat ylittävä yhteistyö korostuu.

SOTE-SUHAT-hanke on Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) isännöimä valtakunnallisesti merkittävä suunterveydenhuollon julkisen sektorin benchmarking-verkosto, jossa yhteisestä aineistosta tuotetaan vertailutunnuslukuja indikaattoripankkiin suun terveydenhuollon toimintojen johtamisen tueksi. Hankkeen seminaareissa käsitellään ajankohtaisia palvelujen järjestämiseen ja tuottamiseen liittyviä aiheita. Vuonna 2020 SOTE-SUHAT-hankkeessa vahvistetaan kuntien ja kuntayhtymien sekä tulevien maakuntien kykyä vastata väestön suun terveydenhuollon palvelutarpeeseen asiakaslähtöisesti vaikuttavin, laadukkein ja kustannustehokkein toimintamallein henkilöstön työhyvinvointia unohtamatta. Hankkeessa panostetaan lähivuosina siihen, että suun terveydenhuollon palvelut integroidaan tiiviiksi osaksi tulevaisuuden sote-keskuksia.

Valtakunnallisten kärkihankkeiden kautta on viime vuosina kehitetty hoidon ja palvelujen saatavuutta, laatua ja yhteistoimintaa mm. ikäihmisten, työttömien sekä lasten ja perheiden palveluissa. Kehittämistyö jatkuu, mm. Oma Olo- palveluiden käyttöönottoa jatketaan asiakkaan polkua helpottamaan. Tulevina vuosina tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskuskehittäminen, mielenterveysstrategian toimeenpano ja asiakastarpeisiin vastaaminen digitalisaation kautta ovat keskiössä.

6.1 Tutkimus- ja kehittämishankkeet

Eksotessa toteutetaan erilaisia tutkimushankkeita yhteistyössä tutkimuslaitosten ja korkeakoulujen kanssa. Alla muutama esimerkki:

Vuonna 2014 Eksotessa käynnistettiin Kelan ja Eksoten yhteisrahoittama satunnaistettu kontrolloitu tutkimushanke Akuutin sairaalahoidon jälkeen toteutetun pitkäkestoisen kotikuntoutuksen yhteys ikääntyneen lonkkamurtumatai HRO-potilaan palvelutarpeeseen ja toimintakykyyn. Tutkimuksen kohderyhmänä ovat Eksoten alueella kotona asuvat ja sinne sairaalajakson jälkeen palaavat, vähintään 60-vuotiaat lonkkamurtuman kokeneet ja vähintään 65-vuotiaat ikäihmiset, joilla todetaan ns. hauraus-raihnausoireyhtymä (HRO) eli gerastenia. Tutkimuksen päätavoitteena on selvittää pitkäkestoisen, kotona toteutettavan ja yksilöllisesti suunnitellun fysioterapian vaikutusta tutkimuksen kohderyhmien asumismuotoon. Oletuksena on, että kuntoutusta saaneet henkilöt voisivat asua keskimäärin puoli vuotta kauemmin kotonaan. Lisäksi selvitetään pitkäkestoisen fysioterapian vaikutusta kohderyhmien terveydentilaan, toimintakykyyn, elämänlaatuun, kaatumis- ja kuolemanriskiin sekä sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen käyttöön (sekundaariset tulosuuttajat). Tutkimus on päättynyt, mutta raportointia on tehty 2019 ja tehdään vielä 2020.

Kansainvälistä yhteistyötä tehdään erityisesti omahoitoon ja hyvinvointitekniologiaan liittyvissä tutkimus- ja kehittämishankkeissa useiden eri EU-maiden palvelutuottajien ja yliopistojen kanssa. Eksote on mukana valtakunnallisessa Test-Bed- verkostossa ja sen testaustoimissa erityisesti kotiin vietävien palveluiden osalta.

Covid-19-pandemian myötä on alkamassa myös kansainvälistä ja kansallista yhteistyötä, jonka tarkoituksena on hyödyntää opittuja asioita sekä ennakoita tulevia. Toukokuussa alkaa pilottihanke, jossa kehitetään uutta toimintamallia koronaviruksen tartuntaketjujen jäljittämiseen.

Työterveyslaitoksen kanssa tehdään yhteistyötä henkilöstön kehittämiseen ja asiakasosallisuuteen liittyvissä asioissa. Eksotessa toteutettaviin kehittämishankkeisiin voi perehtyä tarkemmin osoitteessa <http://www.eksote.fi/eksote/tutkimus-ja-kehittaminen/kaynnissa-olevat-kehittamishankkeet/Sivut/default.aspx>.

HUS-alueen koordinoiman VTR-tutkimustoiminnan lisäksi Eksotella on pieni tutkimusrahasto yliopistotasaisen tutkimustyön tueksi. Tutkimusrahoitusta rahastosta voivat hakea Eksoten työntekijät. Tutkimus- ja kehittämissyhteistyö on aktiivista myös alueen ammattikorkeakoulun (LAB) ja teknillisen yliopiston (LUT) kanssa.

6.2 Potilasturvallisuuden ja laadun kehittäminen

Potilasturvallisuuden edistämistä koordinoi Eksoten alueella laatu- ja turvallisuuspäällikkö. Akuuttisairaalassa toimii oma päätoiminen potilasturvallisuuskoordinaattori. Terveystieteiden mukainen laadunhallinnan

sekä potilas- ja asiakasturvallisuussuunnitelma on laadittu vuoden 2012 aikana ja päivitetty keväällä 2020. Suunnitelmassa käsitellään seuraavia asioita: Eksoten laatu- ja potilas- ja asiakasturvallisuusjärjestelmä, turvallisuusriskien hallinta, raportointi ja ilmoitusjärjestelmät sekä henkilöstön, potilaan ja läheisten osallistuminen.

Potilaan/asiakkaan turvallisuutta vaarantavien tapahtumien raportointia varten on Eksotessa käytettävissä Haipro-järjestelmä. Järjestelmään tulee kirjata kaikki potilas- ja asiakasturvallisuutta vaarantavat tapahtumat, jotka aiheuttivat tai olisivat voineet aiheuttaa potilaalle/asiakkaalle haittaa. Ilmoitukset tehdään anonyyminä ja niiden käsittelystä vastaa yksiköiden esimiehet. Haipro-järjestelmä on kaikkien eksotelaisten käytettävissä. Laatu- ja turvallisuuspäällikkö järjestää Haipron käyttökoulutuksia muutaman kerran vuodessa yhdessä työsuojelupäällikön kanssa.

Potilas- ja asiakasturvallisuuden sekä laadun kehittämisen edistämiseksi Eksotessa otetaan käyttöön niin kutsuttu vastinpari-malli. Vähintään tulosaluekohtaisesti laatu- ja turvallisuuspäällikölle nimetään vastinpari, joka vastaa omalla alueellaan laatu- sekä potilas- ja asiakasturvallisuuden raportoinnista ja viestinnästä. Tämä henkilö toimii myös laatu- ja potilas-/asiakasturvallisuuden yhteyshenkilönä, on osa Eksoten vastinpareista muodostuvaa verkostoa.

6.3 Lääkehoidon kehittäminen

Lääkehoitoa ja verensiirtoja koskevat yleiset ohjeet ja periaatteet ovat samat kaikilla terveyden- ja sosiaalihuollon julkisilla ja yksityisillä toimintayksiköillä sekä lääkehoitoa toteuttavilla epätyypillisillä alueilla (paikoissa, joissa lääkehoidon toteuttaminen ei kuulu perustehtävään, esim. päivähoidossa). Eksotessa lääkehoidon prosesseja valvoo osaltaan myös lääkitysturvallisuuskoordinaattori. Hän koordinoi yhteisten ohjeiden ja osaamisen ylläpitämistä sekä järjestää henkilöstön lääkehoidon osaamista tukevien lääkehoidon verkkokurssien (Love) tenttitilaisuudet ja kursseihin liittyvän tarvittavan ohjauksen ja kouluttamisen. Marevan- hoidon määrityksen lupia on myönnetty joillekin hoitajille, kouluttamisen ja tukena käytetään Oppiportin kursseja.

Toimintayksiköiden lääkehoidon toteuttaminen perustuu yksikön tekemään lääkehoitosuunnitelmaan, josta ilmenee lääkehoidon ja verensiirtohoidon kannalta oleelliset tekijät ja prosessit eri vaiheineen (kattaa yksikön lääkehoidon kokonaisuuden suunnittelun ja toteutuksen sekä siinä tapahtuneiden poikkeamien seurannan ja raportoinnin). Lääkehoitosuunnitelma on osa toimintayksikön johtamisjärjestelmää ja laadunhallinnan keskeinen osa. Vastuu lääkehoitosuunnitelman laatimisen, toteuttamisen ja seurannan organisoinnista on sosiaali- ja terveydenhuollon toimintayksikön johdolla. Eksotella on laadittu ohjeet yksiköiden lääkehoitosuunnitelman laatimiseksi. Vuonna 2020 laaditaan koko Eksoten kattava lääkehoitosuunnitelma.

Yksityisen palvelutuotannon piirissä olevien palvelu-asumisen asukkaiden lääkäripalvelujen sujuvuuden ja lääkehuollon turvallisuuden lisäämiseksi on suurimmille palveluntuottajille (vähintään 20 asukkaan yksikköjä) järjestetty mahdollisuus terveydenhuollon potilastietojärjestelmän Lifecaren rajattuun käyttöön.

7 Moniammatillinen perusterveydenhuollon yksikkö

Sairaanhoidopiirin kuntayhtymässä on Terveydenhuoltolain 34 §:n mukaan oltava perusterveydenhuollon yksikkö, jossa on moniammatillinen terveysalan asiantuntemus. Yksikön lainsäädännöllisiin tehtäviin kuuluu mm. alueellisen terveydenhuollon järjestämissuunnitelman laatimisen tukeminen. Yksikön tulee antaa asiantuntemusta ja sovittaa yhteen alueellaan perusterveydenhuollossa tehtävää tutkimusta, kehittämistä, hoito- ja kuntoutusketjujen laatimista, täydennyskoulutusta ja huolehtii henkilöstötarpeen ennakoinnista sekä erikoissairaanhoidon, perusterveydenhuollon ja soveltuvin osin sosiaalitoimen yhteensovittamisesta (Terveydenhuoltolaki 35 §).

Eksotessa on integroitunut organisaatio erikoissairaanhoidon ja perusterveydenhuollon sekä sosiaalitoimen kanssa. Monet perusterveydenhuollon yksikölle laissa määritellyt tehtävät on sovittu Eksoten perustamissopimuksessa. Eksotessa perusterveydenhuollon yksikkönä toimii nimetty, pieni moniammatillinen tiimi. Yksikkö toimii Kehittämisen ja toiminnan tuen alla, Laatu- ja potilasturvallisuus tiimissä. Ohjausryhmänä toimii Eksoten terveys- ja vanhustenpalvelujen johtoryhmä.

Etelä-Karjalan perusterveydenhuollon yksikön eli integraatioyksikön tehtävänä on:

1. koordinoida alueellisen terveydenhuollon järjestämissuunnitelman laatimista sekä huolehtia suunnitelman päivittämisestä.
2. koordinoida ja antaa asiantuntemusta alueellisten hoito-, palvelu- ja kuntoutusketjujen ja vastaavien ohjeiden laadinnassa, julkaisussa ja päivittämisessä. Hoitoketjujen tavoitteena on edistää ja parantaa potilaiden hoitoa ennen kaikkea perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon välillä sekä näiden sisällä ja selkeyttää työnjakoa eli hoidon porrastusta kuntoutus mukaan lukien.
3. antaa asiantuntemusta ja sovittaa yhteen alueellaan täydennyskoulutusta yhdessä Eksoten koulutuspalveluiden kanssa.
4. antaa asiantuntemusta ja sovittaa yhteen alueen perusterveydenhuollon tutkimusta.
5. antaa asiantuntemusta ja koordinoida alueen perusterveydenhuollon kehittäjäverkoston kehittämistyötä.
6. osallistua kansalliseen perusterveydenhuollon kehittämisverkostoon ja valtakunnalliseen perusterveydenhuollon yksiköiden yhteistyöhön.
7. tukea alueellaan perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon yhteistyötä ja integraatiota sekä muuta alueellista yhteistyötä eri toimijoiden kanssa.

8 Perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon yhteistyö

Perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon välisiä prosesseja kehitetään koko ajan. Esimerkiksi hoidon tarpeen arviointikäytännöt on yhtenäistetty koko maakunnassa (ensihoito, päivystys sekä terveys- ja hyvinvointiasemat). Tällä hetkellä muun muassa potilaiden kotiutusprosesseja, paljon palveluita käyttävien asiakkaiden/ potilaiden prosesseja sekä asiantuntijahoitajien työtä kehitetään eri rajapinnoilla. Lisäksi alueella toimii useita eri sairauksiin keskittyneitä moniammatillisia työryhmiä, joissa mm. hoidon yhtenäistämistä ja tarvittavaa välineistöä linjataan laatu ja kustannustehokkuus huomioiden (esim. diabetes- sekä haavanhoitotyöryhmät). Kustannustehokkuutta haetaan myös hoitotarvikkeiden

maakunnallista jakelua ja toiminnan logistiikkaa kehittämällä sekä ohjeistuksia yhtenäistämällä.

Selvityksessä on muun muassa sairaala-, vuodeosasto- ja asumisyksiköiden tulevaisuuden tarpeen yhä parempi arviointi, jotta asiakkaat/potilaat olisivat ilman viivettä heille parhaiten soveltuvassa yksikössä. Myös jo vuonna 2015 Eksoten valtuuston päättämä linjaus Armilan kaikkien toimintojen siirtymisestä remonttien jälkeen keskussairaalan yhteyteen tukee jo nyt suunnitteluvaiheessa integraatiota.

Kuntoutuksen toimintoja ja prosesseja kehitetään jatkuvasti. Osa toiminnoista on erikoissairaanhoidon alaista, osa perusterveydenhuoltoa.

Eksoten suun terveydenhuollossa toimii erikoisalojen yksikkö, jossa työskentelee 4 kliinistä erikoishammaslääkärinä (2 oikomishoidon, 1 endodontian ja 1 parodontologian erikoishammaslääkärinä). Erikoishammaslääkärit hoitavat erikoisaloillaan vaativan perushoidon sekä erikoissairaanhoidotason potilaita.

Lasten ja nuorten talon matalan kynnyksen palveluissa integroidaan lapsi- ja perhekohtaisesti perusterveydenhuollon, erikoissairaanhoidon ja sosiaalihuollon palveluja. Lasten ja nuorten mielenterveyspalveluita (ml. lasten- ja nuorisopsykiatria) viedään lasten ja nuorten kasvuympäristöihin Eksoten alueen kuntiin ja oppilaitoksiin.

Alueellista hoitoketjutyötä tehdään yhdessä sovittujen linjausten mukaisesti. (Valtakunnallisesti hoitoketjujen sijaan saatetaan käyttää termejä palvelukokonaisuus, palveluketju tai hoito- ja kuntoutusetju. Termit eivät ole toisiaan poissulkevia, mutta niiden käytöllä on eri merkityksensä). Uusia hoitoketjuja tehdään noin 1-2 kpl vuodessa. Aiheet valitaan alueelta kerran vuodessa kerättyjen ehdotusten pohjalta. Hoitoketjutyön ohjausryhmänä toimii Eksoten terveys- ja vanhustenpalveluiden johtoryhmä, joka päättää uudet aiheet ennalta sovittujen kriteerien mukaisesti. Ketjuja päivitetään aina tarpeen mukaan, minimissään kerran kahdessa vuodessa. Aiheesta riippuen hoitoketjutyössä on mukana myös yksityisiä palveluntuottajia, potilasyhdistyksiä tai muita tahoja. Hoitoketjuihin linkitetään kyseiseen aiheeseen liittyvä lisämateriaali, mm. lomakkeet, potilasohjeet sekä mahdolliset prosessikuvaukset. Hoitoketjut julkaistaan Duodecimin ylläpitämässä Terveysportissa sekä Eksoten nettisivuilla, jossa osa ketjuista on avoinna myös koko väestölle. Ketjut ovat käytettävissä myös potilastietojärjestelmä Lifecaren kautta.

Eksoten hoitoketjukoordinaattori on mukana valtakunnallisessa STM:n ja THL:n kokoamassa Palvelukokonaisuuksien ja -ketjujen asiantuntijatyöryhmässä. Työryhmässä pyritään luomaan valtakunnallinen malli hoito- ja palveluketjujen kokonaisuuksien laadintaan, seurantaan ja arviointiin. Myös eri alueiden yhteistyötä hoito- ja palveluketjujen tekemisessä ja arvioinnissa pyritään lisäämään mahdollisuuksien mukaan.

9 Kiireellinen sairaanhoito/Päivystysjärjestelyt Etelä-Karjalassa

Alueellinen päivystys toimii Etelä-Karjalan keskussairaалassa Lappeenrannassa. Keskussairaalan virka-ajan ulkopuolisen yleislääkärityövoiman toimittaa ostopalvelusopimuksella Terveystalo siten, että yleislääkäreitä on paikalla yksi 24/7 ja lisäksi mahdollisuuksien mukaan toinen kahdeksan tunnin ajan (ei kuitenkaan klo 22–08). Kaksi Eksoten avoterveydenhuollon lääkäriä päivystää virka-aikana keskussairaalan päivystyksen tiloissa. Lisäksi Eksoten lääkäreillä on oma

vapaaehtoisuuteen perustuva päivystysrinkinsä, joka tuottaa päivystyspalvelua päivystyspoliklinikalle sekä päivystysosastolle. Päivystysosaston lääkärikerrot viikonloppuisin järjestetään pääsääntöisesti tämän ringin kautta.

Armilan kiirevastaanotto siirtyi Etelä-Karjalan keskussairaalan päivystyspoliklinikalle kesäkuussa 2018 ja Sammonlahden kiirevastaanotto tammikuussa 2019. Normaalisti muut Eksoten terveysasemat vastaanottavat kiireellisen hoidon potilaita maanantaista torstaihin klo 8-16 ja perjantaisin klo 8-15. Imatralla kiireellinen hoito tapahtuu Honkaharjun terveyspalveluissa joka päivä kello 8–21. Koronatilanteen aiheuttamien tilajärjestelyjen takia kiirevastaanotto on 13.5.2020 palautunut virka-aikana Armilaan, lisäksi siellä on infektiovastaanotto arkisin 8-20 asti ja viikonloppuisin 10–18. Aukioloaikoja arvioidaan infektioilanteen mukaan. Kiireellinen hoito annetaan terveydenhuoltolain (30.12.2010/1326) 50 §:n mukaisesti kaikille potilaille asuinkunnasta riippumatta.

Keväällä 2018 valmistui keskussairaalan yhteyteen uusi K-siipi. Kesäkuussa päivystys muutti uusiin tiloihin, samalla päivystyksen tiloihin siirtyi myös Armilan terveysaseman kiirevastaanotto. Myös 116117 Päivystysapu -puhelinpalvelu aloitti toimintansa tuolloin. Nopean vasteen (Nova) -yksikkö lopetti toimintansa ja uusi päivystysosasto aloitti toimintansa K-siivessä. Päivystyksessä otettiin käyttöön Safir-toiminnanohjausjärjestelmä.

Keskussairaalan päivystyksen toimintayksikössä toimii ns. H31-koordinaattori. H31-koordinaattori on päivystyspoliklinikan sairaanhoitaja, joka vastaa sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisten kysymyksiin ympärivuorokautisesti. Palvelu on koettu erinomaiseksi etenkin hoivan eri yksiköissä. Toiminta kehitettiin tukemaan mm. näiden yksiköiden toimintaa siten, ettei yksiköistä tarvitse lähettää asukkaita päivystyspoliklinikalle, kun osa asukkaiden terveysongelmista pystytään hoitamaan asukkaan kotona.

Eksote tuottaa ensihoitopalvelun Etelä-Karjalassa omana toimintana. Eksoten alueella toimii ympärivuorokautisesti välittömässä lähtövalmiudessa yhteensä 11 hoitotason ensihoitoyksikköä. Lappeenrannassa sijaitsee neljä ensihoitoyksikköä, Imatralla kaksi yksikköä ja Luumäellä, Parikkalassa, Rautjärvellä, Ruokolahdella sekä Savitaipaleella toimii kussakin yksi ensihoitoyksikkö. Ensihoidon kenttäjohtaja koordinoi ja johtaa operatiivista toimintaa sekä osallistuu tarpeen mukaan tehtäviin omalla yksiköllään.

SoTe-TiKe-koordinaattori (sosiaali- ja terveystoimen tilannekeskuskoordinaattori) on aloittanut toimintansa Hätäkeskuslaitoksen kanssa yhteistyössä syksyllä 2019. Toiminnan tarkoituksena on hoitaa Hätäkeskukseen tulleet kiireettömät tehtävät potilaan kannalta turvallisesti ja viivytyksettä. Pilotti loppuu toukokuussa 2020. Saatujen kokemusten perusteella Hätäkeskuslaitos esittää SoTe-TiKe-toimintaa levitettäväksi koko Suomeen valtakunnalliseksi toimintamalliksi.

Maaliskuussa 2016 otettiin käyttöön toimintamalli yhden hengen liikkuvalla päivystysyksiköllä. Etelä-Karjalan alueella toimii kaksi liikkuvaa yksikköä 12t/vrk. Tehostettu kotisairaanhoito (Tehosa) toimii koko maakunnan alueella 24/7. Tehosa hoitaa alueen äkillisesti sairastuneiden potilaiden lisäksi myös mm. saattohoitopotilaita.

Etelä-Karjalan keskussairaalassa on laajennettu ensihoitolääkäritoimintaa. Tavoitteena on saada lääkäreitä rekrytoitua niin paljon, että toiminta on ympärivuorokautisesti jatkuvaa. Ensihoitolääkärit vastaavat alueella ammattilaisten konsultaatiopyyntöihin äkillisesti sairastuneista potilaista ja operatiivisesta toiminnasta sairaalan ulkopuolella ensihoidon tehtävillä. He

osallistuvat mahdollisuuksien mukaan myös päivystysalueella peruselintoimintahäiriöpotilaiden alkuhoitoon ja antavat konsultaatiotukea päivystäville lääkäreille.

Lappeenrannassa keskussairaalan kampuksella toimii mielenterveys- ja päihdepäivystys 24/7-periaatteen mukaisesti. Palveluun voi ottaa yhteyttä puhelimitse tai tulla paikan päällä. Palveluun hakeutumiseen ei tarvita lähetettä.

Sosiaalihuoltolain 40 a §:n mukaisesti kiireellisissä tapauksissa sosiaalipalvelujen tarve on arvioitava viipymättä. Etelä-Karjalan alueella sosiaalipäivystyksen järjestämisestä vastaa Eksote. Seudulliseen sosiaalipäivystykseen kuuluvat Eksoten jäsenkunnat. Keskitetty päivystys toimii Lappeenrannassa lasten ja nuorten perhetukikeskuksen yhteydessä. Osa päivystyksellisestä psykososiaalisten palveluiden tarpeista toteutetaan mielenterveys- ja päihdepäivystyksessä Etelä-Karjalan keskussairaalassa.

Virka-aikana sosiaalipäivystyksestä vastaavat kunkin toimipisteen vastuualuekohtaiset päivystysnumerot sekä Etelä-Karjalan poliisilaitoksella työskentelevä sosiaaliohjaaja, joka hallinnollisesti on lastensuojelun viranhaltija. Sosiaalipäivystyksen puhelinnumero on viranomaisnumero. Asiakkaat ja muut yhteistyötahot saavat yhteyden sosiaalipäivystykseen hätäkeskuksen kautta.

Eksoten alueella yksityiset apteekit ovat avoinna pääsääntöisesti ma–pe klo 8–18 ja la 8–16. Lappeenrannassa yksi apteekki on avoinna klo 8–21 ja sunnuntaisin 10–21. Imatralla kaksi apteekkia päivystää vuoroviikoin niin, että yksi apteekki on avoinna myös sunnuntaisin 10–16 sekä arkisin klo 20 asti. Apteekkien päivystystarvetta vähentää esimerkiksi se, että vastaanotoilta voidaan luovuttaa potilaalle hoidon keskeytymättömyyteen vaadittavat lääkkeet tai hoidon aloittamiseksi tarvittavat lääkkeet, kunnes hänen voidaan paikalliset olosuhteet huomioon ottaen kohtuudella olettaa saavan ne apteekista (esim. yö- ja viikonloppuaika).

Asetus kiireellisen hoidon perusteista ja päivystyksen erikoisalakohtaisista edellytyksistä (652/2013) astui voimaan 1.1.2015. Asetuksella säädettiin tarkemmin terveydenhuoltolain 50 §:n mukaisista ympärivuorokautisesta kiireellisestä sairaanhoidosta, johon mukaan luetaan suun terveydenhoito. Voimassa olevan lainsäädännön mukaan kiireellisen suun terveydenhuollon palveluita tulee olla väestön saatavilla ympärivuorokautisesti. Etelä-Karjalan suusairauksien yöpäivystys toimii klo 21–7 Töölön sairaalassa tapaturma-asemalla suu- ja leukakirurgian päivystyksen yhteydessä. Arkipäivien päiväaikainen hammaslääkäripäivystys toimii alueiden hammashoitoloissa. Arki-iltaisin klo 15–21 sekä lauantaisin ja sunnuntaisin klo 8–21 suun terveydenhuollon palveluita on saatavilla keskitetystä päivystyspisteestä keskussairaalasta.

10 Henkilöstön koulutus ja työhyvinvointi

Eksotessa työskentelee yhteensä noin 5000 henkilöä. Henkilöstö- ja koulutussuunnittelua sekä hyvinvointia edistävää toimintaa tukevat säännöllisesti päivitettävät suunnitelmat. Henkilöstösuunnittelu mukaillee toiminnan ja palveluverkkosuunnittelun toimenpiteitä. Tavoitteena on, että eri ammattiryhmien osaaminen olisi parhaassa mahdollisessa käytössä. Henkilöstörakenteen tarkastelussa otetaan huomioon eläkepoistuma sekä alalle tulevien opiskelijoiden määrät. Vuosittain Eksotesta jää eläkkeelle noin 120 työntekijää, joista noin puolet

on sairaanhoitajia sekä lähi- ja perushoitajia. Eläkepoistumaan varaudutaan tekemällä yhteistyötä alueen oppilaitosten kanssa.

Eksotessa toimii vakinainen varahenkilöstö, johon kuuluu 56 työntekijää (sairaanhoitajia ja lähihoitajia). Varahenkilöstö korvaa yksiköiden lyhyitä ja äkillisiä sijaistarpeita sekä erikoissairaanhoidossa että perusterveydenhuollossa. Varahenkilöstön avulla turvataan yksiköiden toimintavarmuutta ja laadukasta palvelua. Varahenkilöstön toiminnalla pyritään vähentämään ulkopuolisten sijaisten tarvetta ja käyttöä. Lyhyitä sijaisuuksia hoitavat työntekijät ovat osaavia ammattilaisia, tuntevat yksiköiden työt ja koko organisaation, joten heidän tehokas ja tarkoituksenmukainen käyttönsä on myös kustannustehokasta. Terveystieteiden huollossa on henkilöstöpulaa erityisesti tiettyjen erityistyöntekijöiden kohdalla.

Eksoten henkilöstön työhyvinvointia seurataan mm. työhyvinvointikyselyllä vuoden välein. Kyselyn teema-alueet ovat työ, työyhteisö, johtaminen sekä työterveys- ja työturvallisuus. Nämä ovat myös Eksoten keskeisiä kehittämiskohteita, joita toteutetaan yhteistyössä työyksiköiden, yksittäisten työntekijöiden, esimiesten, työsuojeluvaltuutettujen, HR:n ja työterveyshuollon kanssa erilaisilla kokoonpanoilla ja toimenpiteillä. Kehittämistoimenpiteitä seurataan vuosikellon mukaan. Eksoten strategisessa työhyvinvointiohjelmassa linjataan Eksote-tason painopistealueet tarkemmin sekä annetaan esimiehille työkaluja työhyvinvoinnin johtamiseen.

Henkilöstön koulutus suunnitellaan organisaation strategisten tavoitteiden, työyksiköiden toiminnan ja kehittämistarpeiden sekä kehityskeskusteluissa nousseiden osaamistarpeiden mukaisesti, budjetin sallimissa rajoissa. Osaamisen kehittämistä hallinnoidaan vuosisuunnitelmien avulla. Osaamisen vahvistamisen ensisijainen tavoite on ammattitaidon ylläpitäminen ja kehittyminen. Henkilöstön osaamisen tasoa täydennetään vastaamaan työn muuttuvia vaatimuksia. Osaamisen kehittäminen voidaan jakaa koulutusten osalta 1) yleiseen, organisaation yhteisten tavoitteiden mukaiseen koulutukseen ja 2) vastuu- ja tulosalueiden sekä toimintayksiköiden erityis- ja ammattiosaamiseen liittyvään koulutukseen. Ammatillisen osaamisen kehittämisessä ja koulutussuunnittelussa huomioidaan erilaisten ammattiryhmien tarpeet.

Täydennyskoulutus koostuu sisäisen kouluttajaverkoston koulutustoiminnasta sekä ostetuista koulutuspalveluista. Koulutuksessa käytetään erilaisia menetelmiä: luennot, etäyhteydet, verkko- ja video-opetus, muutosvalmennus- ja työnohjaus, mentorointi, perehdyttäminen, tehtävien siirto ja työkierto sekä asiantuntijatehtävissä toimiminen. Aktiivinen tutkimustiedon hyödyntäminen nähdään tärkeäksi osaksi osaamisen kehittämistä. Täydennyskoulutus on sisällöltään laaja-alaista ja erilaiset oppijat huomioivaa. Verkko-opiskelua ja etäyhteyksiä hyödyntämällä koulutusta voidaan järjestää paikkakunnasta riippumatta. Työelämän erityistilanteiden koulutustarpeisiin vastataan tilannekohtaisesti tarpeen mukaan. Tällaisia tilanteita ovat muun muassa työkyvyttömyys- ja työttömyysuhkat, ennen aikainen eläköityminen sekä toiminnan uudelleenjärjestelyn yhteydessä syntyneet uudelleen sijoittumisen tarpeet. Henkilöstön lääkehoidon osaamista tuetaan mm. lääkehoidon verkkokursseilla (Love) sekä yhteisillä ohjeilla osaamisen ylläpitämisestä. Lisäksi omana toimintana järjestetään Kliininen osaaja- täydennyskoulutusta hoitohenkilöstölle.

Eksote järjestää alueellisia koulutuspäiviä Etelä-Karjalan terveydenhuollon ammattilaisille ja yhteistyökumppaneille. Esimies- ja johtamiskoulutusten ja -valmennusten tavoitteena on vahvistaa myös strategisia johtamistaitoja. Eksotessa

jatketaan panostusta yksilö- ja pienryhmälähtöiseen esimiesten ja johtajien valmennukseen, ja vuonna 2020 Eksoten strategian uudistuessa aloitetaan johtamisen tueksi valmennusta, jonka tärkein tavoite on tehdä strategiasta näkyvä konkreettisesti arjen toiminnassa.

Eksoten on ollut edelläkävijä lääkkeenmäärämishoitajien kouluttamisessa. Eksoten alueella toimii useita kymmeniä lääkkeenmäärämishoitajia eri tehtävissä, eri yksiköissä. Osaajia koulutetaan edelleen mm. ensihoitoon.

Lääkärien täydennyskoulutus suunnitellaan yhdessä esimiehen kanssa. Osa täydennyskoulutuksesta on myös toimipaikkakoulutusta ja Eksoten alueellista koulutusta. Lisäksi koko suun terveydenhuollon henkilöstölle järjestetään omia alueellisia koulutuspäiviä.

Eksotella on Helsingin yliopiston kanssa sopimus perusterveydenhuollon koulutusylilääkärin koordinoimasta toiminnasta. Etelä-Karjalan terveyskeskuksen terveysasemien ohjaaja- ja kouluttajalääkärit ovat saaneet HUS perusterveydenhuollon (PTH) yksikön yleislääketieteen yksikön kouluttajakoulutuksen. He huolehtivat yleislääketieteen erityiskoulutuksessa (YEK), muiden erikoisalojen erikoislääkärikoulutuksessa runkovaiheen yhdeksän kuukauden terveyskeskusjaksolla ja yleislääketieteen erikoislääkärikoulutuksessa olevien lääkärin ohjauksesta ja koulutuksesta koulutusylilääkärin tukemina. Muiden erikoisalojen koulutusyhteistyöstä vastaavat klinikat yhdessä yliopistojen kanssa. Perusopintojaksoja suorittavia lääketieteen opiskelijoita tulee terveysasemille kaikista lääketieteellisistä tiedekunnista, eniten Itä-Suomen yliopistosta (Kuopio) sekä Helsingin yliopistosta.

Eksoten suun terveydenhuolto toimii hammaslääkäritutkintoon kuuluvan syventävän käytännön harjoittelun suorituspaikkana. Myös erikoishammaslääkärikoulutuksen terveyskeskusjakso on mahdollista suorittaa Eksotessa tietyillä erikoisaloilla. Jakson suorittamisen mahdollistavat erikoisalojen yksikköön erikoishammaslääkärit, jotka voivat toimia oman erikoisalansa erikoistuvien ohjaajina. Lokakuusta 2020 erikoistumiseen on varattu 2 erikoistuvan hammaslääkärin virkaa.

Sosiaalityöntekijöiden saatavuutta pyritään helpottamaan yhdessä Itä-Suomen yliopiston ja Etelä-Karjalan kesäyliopiston kanssa järjestettävällä sosiaalityön opinto-ohjelmalla, joka käynnistyi Eksoten työntekijöille täydennyskoulutuksena syksyllä 2019.

Sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulun ja ammattiopiston opiskelijoiden käytännön harjoittelupaikat koordinoidaan HR:n kautta. Opiskelijoiden ohjaajina toimivat työyksiköiden työntekijät. Lab-ammattikorkeakoulun kanssa yhteistyössä Oiva ohjaaja -verkkokoulutusta ja lähikoulutuspäiviä. Saimaan ammattiopisto (Sampo) järjestää lähihoitajaopiskelijoiden opiskelijaohjaajille työssäoppimisen arviointikoulutusta.

11 Yhteistyö ja kumppanuudet muiden toimijoiden kanssa

Eksoten jäsenkuntien eri toimialojen kanssa tehdään paljon erilaista yhteistyötä. Esimerkiksi Eksoten rakennusten kunnostushankkeiden suunnittelu kuntien teknisen toimen kanssa. Yhteistyötä eri järjestöjen ja muiden alueellisten toimijoiden kanssa tehdään tarpeen mukaan, joissakin asioissa hyvin tiiviisti. Kolmannen sektorin kanssa tehtävää verkostoyhteistyötä on järjestöjen,

seurakuntien ja muiden toimijoiden kanssa. Yritysverkostoyhteistyössä erityisesti Iso apu - palvelukeskus ja Lasten ja nuorten talo toimivat koordinoijan roolissa. Mallu-auton toiminnassa on keskeistä yhteistyö kuntien kyläyhdistysten kanssa.

Eksotella on voimassa oleva sairaalasielunhoidon sopimus Lappeenrannan seurakuntayhtymän kanssa. Eksoten toimipisteissä kiertää kolme sairaalapastoria säännöllisesti tai tarpeen mukaan.

Ympäristöterveydenhuollon palveluista ja viranomaistehtävistä vastaa Etelä-Karjalassa kaksi isäntäkuntamallilla (kuntalaki 77 §) muodostettua seudullista yksikköä: Lappeenrannan seudun ympäristötoimi vastaa Lappeenrannan, Lemminkäisen, Luumäen, Savitaipaleen ja Taipalsaaren ympäristöterveydenhuollon viranomaistehtävistä ja Imatran seudun ympäristötoimi vastaavasti Imatran, Ruokolahden, Rautjärven ja Parikkalan alueen tehtävistä. Isäntäkuntina toimivat Lappeenranta ja Imatra. Yksiköt vastaavat alueellaan paitsi ympäristöterveydenhuoltoon kuuluvasta valvonnasta ja palveluista (elintarvikevalvonta, terveydensuojelun ja kuluttajaturvallisuuden valvonta, tupakka- ja kemikaalilain mukainen valvonta, eläinsuojelu- ja eläintautivalvonta, eläinlääkintähuollon järjestäminen) myös ympäristönsuojeluun liittyvistä kunnille kuuluvista viranomaistehtävistä. Ympäristöterveydenhuollon yksiköt toimivat seudullisten lautakuntien alaisuudessa (Lappeenrannan seudun ympäristölautakunta ja Imatran seudun ympäristölautakunta).

Kaakkois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus Socom Oy on Etelä-Karjalan ja Kymenlaakson kuntien ja ammattikorkeakoulujen omistama, lakisääteisiä tehtäviä hoitava toimija (laki sosiaalialan osaamiskeskuksista 1230/2001). Sosiaalialan osaamiskeskusten keskeisenä tavoitteena on toimivan ja pysyvän yhteistyörakenteen luominen sosiaalialan käytännön työn, tutkimus- ja opetustoiminnan sekä kuntien ja muiden palveluntuottajien välille. Sosiaalialan osaamiskeskukset ovat avoimia alueellisen yhteistyön tarpeista lähteviä verkostoja, joiden hallinto on mahdollisimman kevyesti järjestetty. Tämä mahdollistaa joustavan ja innovatiivisen toiminnan. Eksote ja Socom pyrkivät yhdessä kehittämään mm. sosiaalipalveluja sekä maakunnallista hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen yhteistyötä. Eksote ostaa Socomilta henkilökohtaisen avun palveluja (henkilökohtaisen avun keskus Henkka) sekä sosiaali- ja potilasasiamiehen palvelut. Socom tuottaa myös lastensuojelun edunvalvonnan sekä tietosuojavastaavan palveluja Eksotelle.

Työllisyyden monialainen yhteispalvelu (TYP) on lakisääteinen työ- ja elinkeinotoimistojen, kuntien, Kelan ja Eksoten yhdessä muodostama asiantuntijapalveluja tarjoava yhteisö. TYPin kaksi toimintayksikköä (kiinteät toimipaikat Imatralla ja Lappeenrannassa) ovat osa Eksoten työelämäpalveluita, jonne on koottu kaikki Eksoten työllisyydenhoidon palvelut. TYP tarjoaa keskitetysti vaikeammin työllistyville työttömille Eksoten sosiaali- ja terveyspalveluita, työhallinnon tuetun työllistymisen palveluita, Kelan kuntoutuspalveluita sekä työ- ja toimintakyvyn arviointeja ja ohjausta mm. kuntoutukseen, osaamisen kehittämiseen ja työkokeiluihin. TYP:ssä taustaorganisaatioiden työntekijöistä on koottu moniammatilliset työparit ja tiimit, lisäksi se on verkostoitunut kiinteästi myös muiden palvelujen tuottajien kanssa. TYPin kiinteiden toimipaikkojen lisäksi palveluita tarjotaan koko maakunnan alueelle monikanavaisesti. Työllistymisen eriasteisia tukitoimenpiteitä tarjoaa myös myös työelämäpalveluihin kuuluva Tuetun työllistymisen palvelut- toimintayksikkö. Tuetun työllistymisen palvelut vastaavat mm. kuntouttavan työtoiminnan ryhmätoiminnoista (Toimintakeskus Toimari), työkeskuksista (Parkki ja Joutseno) sekä Eksoten keskitetystä palkkatukityöllistämisestä.

Kotoutumislain (laki kotoutumisen edistämisestä 1386/2020) mukaisesti kunnan tai useamman kunnan yhdessä on laadittava kotoutumisen edistämiseksi ja monialaisen yhteistyön vahvistamiseksi kotouttamisohjelma, joka hyväksytään kunkin kunnan kunnanvaltuustossa, ja jota tarkistetaan vähintään kerran neljässä vuodessa. Ohjelma otetaan huomioon kuntalain mukaista talousarviota ja -suunnitelmaa laadittaessa.

Etelä-Karjalassa kunnat, Eksote ja Socom ovat valmistelleet yhteisen maakunnallisen kotouttamisohjelman. Etelä-Karjalan kotouttamisohjelmassa 2017–2020 esitetään monialaiseen yhteistyöhön pohjautuen tavoitteet ja toimenpiteet, joihin sitoutumalla edistetään maakuntaan muuttavien ulkomaan kansalaisten ja vierasta kieltä äidinkielenään puhuvien henkilöiden kotoutumista, osallisuutta ja yhdenvertaisuutta.

Eksoten maahanmuuttopalvelut toimii maahanmuuttajiin liittyvien asioiden ja kotouttamisen asiantuntijana sekä koordinoi maahanmuuttotyötä ja kotouttamistoimintaa Eksoten alueella. Kotoutumista edistää toimintaa toteutetaan laajan yhteistyöverkoston kanssa.

LIITE 1

34 §/Terveystieteiden ja terveydenhuollon järjestämissuunnitelma

Samaan sairaanhoitopiirin kuntayhtymään kuuluvien kuntien on laadittava terveydenhuollon järjestämissuunnitelma, joka perustuu alueen väestön terveysseurantatietoihin ja palvelutarpeeseen. Suunnitelmasta on neuvoteltava sairaanhoitopiirin kuntayhtymän kanssa.

Suunnitelmassa on sovittava kuntien yhteistyöstä, terveyden ja hyvinvoinnin edistämistä koskevista tavoitteista ja vastuutahoista, terveydenhuollon palvelujen järjestämisestä, päivystys-, kuvantamis- ja lääkinällisen kuntoutuksen palveluista sekä tarvittavasta yhteistyöstä perusterveydenhuollon, erikois-sairaanhoidon, sosiaalihuollon, lääkehuollon ja muiden toimijoiden kesken.

Suunnitelma on laadittava valtuustokausittain ja hyväksyttävä sairaanhoitopiirin kuntayhtymässä. Suunnitelman hyväksymisen edellytyksenä on, että kuntayhtymään kuuluvista jäsenkunnista vähintään kaksi kolmannelta sitä kannattaa ja niiden asukasluvusta on vähintään puolet kaikkien jäsenkuntien yhteenlasketusta asukasluvusta. Kuntien ja kuntayhtymän on yhdessä arvioitava suunnitelman toteutumista vuosittain sekä tehtävä siihen tarvittaessa muutokset.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä asioista, joista on sovittava terveydenhuollon järjestämissuunnitelmassa.

Asetus

Valtioneuvoston asetuksessa 337/2011 on määritelty (terveydenhuoltolain (1326/2010) 34 ja 43 §:n nojalla) terveydenhuollon järjestämissuunnitelma ja erikoissairaanhoidon järjestämissopimus.

Kuntaliiton yleiskirjeessä 21/80/2011 kunnan- ja kaupunginhallituksille annettiin 8.11.2011. Tässä yleiskirjeessä ohjeistettiin järjestämissuunnitelman sisältöä ja laatimista.

LIITE 2

Työterveyshuolto Eksoten alueella

Terveydenhuoltolain 18 §:n mukaan Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveystoimisto (Eksote) on järjestettävä alueellaan sijaitsevilla työpaikoilla työskenteleville työntekijöille työterveyshuoltolain (1383/2001) 12 §:ssä ja muualla laissa säädetyt työterveyshuoltopalvelut. Eksoten on järjestettävä alueellaan toimiville yrittäjille ja muille omaa työtään tekeville soveltuvin osin työterveyshuoltolain 12 §:ssä ja sen nojalla annetuissa säädöksissä tarkoitettua työterveyshuoltoa.

Eksote voi sopia alueellaan toimivan työnantajan kanssa siitä, että kunnan terveyskeskus järjestää työnantajan palveluksessa oleville työntekijöille työterveyshuoltolain 14 §:ssä tarkoitettuja sairaanhoito- ja muita

terveydenhuoltopalveluja. Vastaavanlainen sopimus voidaan tehdä myös yrittäjän ja muun omaa työtään tekevän kanssa.

Eksote on myynyt omistamansa työterveysyhtiön (Etelä-Karjalan Työkunto Oy) Suomen Terveystalolle vuoden 2020 alusta ja ostaa tällä hetkellä työterveyspalvelut Terveystalolta.

Eksotella on Terveystalon kanssa ostopalvelusopimus työterveyshuoltopalvelujen tuottamisesta maatalousyrittäjille ja muille yrittäjille. Terveystalo tuottaa Eksoten järjestämisvastuulla olevat kansanterveyslain (66/1972) 3 luvun 14 §:n (kansanterveystyö) 1 momentin 7 kohdan lakisääteiset työterveyspalvelut, 14 §:n 8 kohdan työterveyshuollon ja 15 §:n 4 momentin sairaanhoito- ja muut terveydenhuoltopalvelut. Terveystalolla on työterveyspalveluita tuottavat toimipisteet Lappeenrannassa, Imatralla, Luumäellä, Savitaipaleella ja Parikkalassa. Laboratorio- ja kuvantamispalvelut Terveystalo tuottaa itse.